

DOGANA E KOSOVËS - CARINA KOSOVA - KOSOVO CUSTOMS

31.10.2022 DALJE - IZLAZ - PASSING

NoBr/No 01/1122/2022

Drejtoria Qendrore - Opšta Uprava - Central Administration

Republika e Kosovës

Republika Kosova - Republic of Kosovo

Qeveria - Vlada - Government

Ministria e Financave, Punës dhe Transfereve

Ministarstvo za Finansije, Rada i Transfere - Ministry of Finance, Labour and Transfers

Dogana e Kosovës - Carina Kosova - Kosovo Customs

Udhëzues Doganor për vlerësimin e mallit

Ky udhëzues paraqet një udhërrëfyes të interpretimit të legjislacionit doganor që rregullon vlerësimin e mallit për çështje doganore siç është e përcaktuar me Kodin Doganor dhe të Akcizave (03-L/109) dhe udhëzimin administrativ 11/2009 për implementimin e KDA-se, dhe duhet të lexohet së bashku me legjislacionin e cekur.

Udhëzuesi është i përpiluar në bazë të praktikave të mira që zbatohen nga vendet e BE-se, dhe si i tillë paraqet një dokument i cili do të përdoret nga zyrtarët doganor të cilët në kuadër të përshkrimit të tyre të vendit të punës trajtojnë dhe mbikëqyrin vlerësimin e mallit.

Tabela e përmbajtjes

1. Hyrje	4
1.1 Çka është vlerësimi doganor	4
1.2 Për çka është e nevojshme vlera doganore	4
1.3 Ku gjendet legjislacioni që përfshinë vlerën doganore	4
1.4 Ku gjenden normat e detyrimeve të përcaktuara për mallrat.....	4
1.5 A përdoret vlera doganore për qëllime tjera	5
1.6 Si llogaritet vlera doganore	5
1.7 A kërkohet evidenca dokumentare për vlerësim	5
2. Metodat e vlerësimit për qëllime doganore.....	6
2.1 Metodat e vlerësimit	6
2.2 Si të përdoren metodat e vlerësimit	6
3. Metoda e parë (1) – Metoda e vlerës se transaksionit.....	6
3.1 Çka është vlera e transaksionit.....	6
3.2 Cili është çmimi i paguar	7
3.3 Çka nëse dogana konteston vlerën doganore të deklaruar	7
3.4 Përkufizimi “të nderlidhur”	8
3.5 “Marrëdhënia” jo domosdoshmërisht vendimtare	8
3.6 Pranimi i vlerës se transaksionit	8
3.7 Çka duhet të shtohet në çmimin vertetë të paguar ose të pagueshëm	9
3.8 A ka ndonjë zbritje të lejueshme nga vlera doganore	11
3.9 Tarifat e zhdoganimit	12
3.10 Toleranca kohore	13
4. Metodat tjera të vlerësimit	13
4.1 Marrja parasysh e metodave tjera të vlerësimit	13
4.2 Metoda e dytë (2) – Metoda e mallrave identike	13
4.3 Metoda e tretë (3) – Metoda e mallrave të ngjashme	13
4.4 Metoda e katërta (4) – Vlera e bazuar në çmimin për njësi (zbritjes).....	14
4.5 Metoda e pestë (5) – Metoda e vlerës se llogaritur.....	15
4.6 Metoda e gjashtë (6) – Te dhënat e disponueshme	15
5. Çka nënkupton termi “Të dhënat e disponueshme”.....	15
5.1. Cilat janë burimet e të dhënave të disponueshme	15
6. Vlerësimi i mallrave pa pagesë (free of charge)	16
6.1 Vlerësimi pa pagesë i mallrave zëvendësuese.....	16
7. Vlerësimi i mallrave të marra me qira ose me lizing.....	16
8. Mallrat e humbura, të dëmtuara ose me defekt	17
8.1 Dëshmi mbi mallin e humbur, të dëmtuar ose me defekt.....	17
8.2 Si llogaritet vlera doganore e rishikuar	17
8.3 Çka nëse mallrat gjenden të jenë me defekt pas importit	17

9. Tarifat (pagesat) shitesë	18
9.1 Tarifat e transportit	18
9.2 Shpenzimet e transportit ajror	18
9.3 Shpenzimet postare	18
9.4 Shpenzimet e sigurimit	18
9.5 Shpenzimet e ngarkimit dhe trajtimit	19
9.6 Detyrimet dhe taksat e aplikueshme jashtë RKS-se	19
9.7 Shpenzimet (pagesat) që mund të përjashtohen	19
9.8 Dokumentet e transportit	20
10. Vendi i hyrjes (paraqitjes).....	21
10.1 Vendi standard i hyrjes (paraqitjes).....	21
11. Zbatimi i rregullave të vlerësimit në raste specifike	22
11.1 Blerja e kombinuar	22
11.2 Importi privat	22
11.3 Blerje me kredi	22
11.4 Artikujt e dorës së dytë (second-hand) ose të përdorura.....	22
11.5 Shitjet e njëpasnjëshme (sukcesive).....	22
11.6 Mallrat e importuara për shitje me dërgesë (sale on consignment)	23
11.7 Mallrat e importuara për shitje në Ankand	23
12. Koha për qëllime vlerësimi	23
13. Faturat dhe pagesat në monedha të huaja	23
13.1 Vendosja e normës së këmbimit	24
13.2 Pagesa e bërë me normë fikse të këmbimit	24
14. Rregullat e vlerësimit për procedura specifike doganore	24
15. Lirimi i mallrave para përcaktimit final të vlerës	24

Shtojca A – Shembujt e dokumenteve të cilat mund të kërkohen nga dogana për qëllime të vlerësimit doganor	25
Shtojca B –Lista kontrolluese	27

1. Hyrje

1.1. Çka është vlerësimi doganor?

Vlerësimi doganor përdoret për të përcaktuar vlerën e mallrave në procedura të ndryshme doganore si import, eksport, magazina doganore, përpunim i brendshëm etj. Vlera doganore është esenciale për të përcaktuar shumën e sakte të çdo detyrimi doganor që duhet të paguhet për mallrat e importuara.

1.2. Për çka është e nevojshme vlera doganore?

Në shumicën e rasteve detyrimi doganor ngarkohet si përqindje e vlerës së mallrave që importohen “detyrimi ad valorem”. Në mënyrë që të llogaritet shuma e detyrimit të pagueshëm, fillimisht duhet të përcaktohet vlera doganore.

1.3. Ku gjendet legjislacioni që përfshinë vlerën doganore?

Legjislacioni që përcakton rregullat e vlerës doganore është i përcaktuar në nenet 32 deri në 40 të Kodit Doganor dhe Akcizave (KDA) dhe nenet 60 deri 92 të Udhëzimit 11/2009 për zbatimin e KDA-se.

Këto dispozita janë në pajtim me Marrëveshjen për Implementimin e Nenit VII të Marrëveshjes së Përgjithshme mbi Tarifat dhe Tregtinë (GATT).

Parimet themelore të Marrëveshjes së OBT-së për vlerësimin doganor sipas Marrëveshjes për Zbatimin e Nenit VII të (GATT), janë si në vijim:

- mbështetja kryesore në vlerën e transaksionit;
- unike në vlerësim;
- drejtësi dhe neutralitet;
- thjeshtësi dhe kritere të paanshme;
- në përputhje me praktikën tregtare.

Qëllimi i kësaj Marrëveshje dhe vendimeve ministrore të OBT-se, është krijimi i një sistemi të drejtë, neutral dhe të thjeshtë të përcaktimit të vlerës doganore, e cila do të pasqyrojë realitetin tregtar, të cilat në fakt janë parimet bazë të përcaktimit të vlerës doganore edhe në Doganen e Kosovës (DK).

1.4. Ku gjenden normat e detyrimeve të përcaktuara për mallrat?

Detajet për normat e detyrimeve doganore janë të përcaktuara në Tarifën e Integruar të Kosovës (TARIK) e cila përbëhet nga Nomenklatura e Mallrave (kodet dhe përshkrimet) bazuar në Sistemin e Harmonizuar të Organizatës Doganore Botërore (WCO) dhe në Nomenklaturën e Kombinuar të Komunitetit Evropian.

Duke pasur parasysh se disa masa specifike të Kosovës nuk mund të trajtohen përbrenda kornizës së Nomenklaturës së Kombinuar, ka qenë e nevojshme që të krijohen nënkapituj shtesë në nivelin e TARIK-ut (shifra e 9 dhe 10).

1.5. A përdoret vlera doganore për qëllime tjera?

Në Republikën e Kosovës (RKS), vlera doganore kërkohet për:

- **Qëllime të TVSH-së**

Ne pajtim me nenin 64 të Ligjit në fuqi për TVSH-ne është e përcaktuar si ne vijim:

“Dogana e Kosovës” në emër të ATK-së duhet të vlerësojë, ngarkojë dhe të bëjë mbledhjen e TVSH-së në importe, eksporte dhe në lidhje me aranzhimet tjera doganore, si dhe do të ndërmarë funksione të tjera lidhur me administrimin e TVSH-së nëse kjo do të kërkohet”.

- **Për statistika të importit**

Për të prodhuar të dhëna statistikore në lidhje me tregtinë me jashtë sipas ligjit në fuqi.

- **Për disa kuota tarifore**

Kur një kuotë aplikon një kufizim të vlerësimit për mallra të caktuara të importit, siç është definuar në TARIK (p.sh. materiali X me vëllim total të kuotës prej XX €).

- **Për disa rregulla të origjinës**

Kur rregulli aplikon kriteret e vlerësimit (p.sh. prodhuesi i produktit X ku vlera e materialit jo-origjinues nuk tejkalon vlerën prej 40% të çmimit ex-works”)

1.6. Si llogaritet vlera doganore?

Ekzistojnë gjashtë (6) metoda për llogaritjen e vlerës se mallrave për qëllime doganore. Megjithatë, metoda bazë e vlerësimit është metoda e parë – *metoda e vlerës se transaksionit*. Vlera e transaksionit përcaktohet si çmimi vërtetë i paguar ose të pagueshëm për mallrat e shtitura për eksport drejt territorit doganor të Republikës së Kosovës, i përshtatur sipas nevojës, në përputhje me nenet 36 dhe 37 të KDA-se.

Metoda e parë (1) duhet të shfrytëzohet para se të kalohet tek Metoda e dytë (2) dhe kështu me radhë. Detajet se si dhe kur duhet të përdoren metodat tjera të vlerësimit janë të përcaktuara në pikat 2, 3 dhe 4.

1.7. A kërkohet evidenca dokumentare për vlerësim?

Dogana mund të kërkojë dokumentacion dhe informata në lidhje me ndonjë import dhe metodat e vlerësimit të shfrytëzuara – shih shtojcën A.

2. Metodat e vlerësimit për qëllime doganore

2.1. Metodat e vlerësimit

Ekzistojnë gjashtë metoda të vlerësimit të aplikueshme për mallrat, dhe atë:

1. Metoda e parë-	Vlera e transaksionit;
2. Metoda e dytë-	Vlera e transaksionit të mallrave identike;
3. Metoda e tretë-	Vlera e transaksionit të mallrave të ngjashme;
4. Metoda e katërt-	Vlera e bazuar në çmimin për njësi (zbritjes);
5. Metoda e pestë-	Vlera e llogaritur;
6. Metoda e gjashtë-	Vlera që përdoret bazuar në të dhënat e disponueshme;

Metodat e radhitura më lart duhet të aplikohen sipas radhës, megjithatë, importuesit mund të zgjedhin ndryshimin e rendit të aplikimit të metodave (4) dhe (5).

2.2. Si të përdoren metodat e vlerësimit

Metoda më e zakonshme e vlerësimit është vlera e transaksionit, e cila e aplikohet ne baze te çmimit te faturës. Kur është e mundur kjo është metoda që duhet përdorur. Vetëm atëherë kur metoda e vlerës se transaksionit nuk mund të përdoret, metodat tjera mund të merren parasysh. Në rastet e tilla vlera doganore përcaktohet duke kaluar sipas radhës në metodat tjera. Vetëm atëherë kur vlera nuk mund të përcaktohet sipas dispozitave të metodës së mëparshme me radhë, zbatohen dispozitat e metodës tjetër.

3. Metoda e parë (1) – Metoda e vlerës se transaksionit

3.1. Çka është vlera e transaksionit ?

Vlera doganore e mallrave të importuar është vlera e transaksionit, që paraqet çmimin vërtetë të paguar ose i pagueshëm për mallrat e shitura për eksport drejt territorit doganor te Republikës së Kosovës, i përshtatur sipas nevojës, në përputhje me nenet 36 dhe 37, duke u përshtatur sipas nevojës me pikën 3.8 të këtij udhëzuesi, me kusht që:

- (i) Nuk ka kufizime sa i përket disponimit ose shfrytëzimit të mallrave nga blerësi përveç kufizimeve të cilat:
 - a) Janë imponuar, kërkohen me ligj ose nga autoritetet publike, p.sh. një licencë e importit;
 - b) Kufizojnë zona gjeografike në të cilën mallrat mund të rishiten; ose
 - c) Nuk ndikojnë në mënyrë thelbësore në vlerën e mallrave;

- (ii) Shitja ose çmimi nuk janë objekt i ndonjë kushti ose kërkesë për shkak të cilave nuk mund të përcaktohet vlera doganore e mallrave që duhet të vlerësohen. Kur vlera e kushtit ose kërkesave mund të përcaktohen, do të konsiderohet si një pagesë indirekte nga blerësi për shitësin dhe një pjesë e çmimit aktualisht të paguar ose të pagueshëm. Kjo aplikohet nëse kushti ose kërkesa nuk ndërlidhet me aktivitetet e ndërmarra nga blerësi në llogari të tij/saj, përveç atyre për të cilat është dhënë një përshtatje në pikën 3.7.
- (iii) Asnjë pjesë e të ardhurave nga ndonjë rishitje pasuese, posedim ose shfrytëzim i mallrave nuk i kthehet drejtpërdrejt ose tërthorazi shitësit, përveç nëse bëhet përshtatje sipas pikës 3.7 (f);
dhe
- (iv) Nëse blerësi dhe shitësi janë të ndërlidhur (shih pikat 3.4 dhe 3.5) vlera e transaksionit mund të përdoret për aq sa çmimi nuk ndikohet nga raportet në mes të palëve.

Kushti i vetëm të cilin duhet të plotësoj blerësi është që të jetë pale në kontratën e shitjes. Ai/ajo nuk ka nevojë të jetë rezident ose i vendosur në RKS.

3.2. Cili është çmimi i paguar?

Çmimi aktualisht i paguar ose i pagueshëm është pagesa e përgjithshme e bërë ose që duhet të bëhet nga blerësi për, ose në interes të shitësit për mallrat e importuara. Çmimi përfshinë të gjitha pagesat e bëra ose që duhet të bëhen si një kusht për shitjen e mallrave të importuara nga blerësi tek shitësi. Pagesa jo domosdoshmërisht duhet të marrë formën e transferit të parave. Pagesa mund të bëhet përmes letër kredisë ose ndonjë instrumentit të negociueshëm. Mund të jetë i drejtpërdrejt ose jo. Një shembull i një pagese indirekte do të ishte shlyerja e borxhit të shitësit nga blerësi.

3.3. Çka nëse dogana konteston vlerën doganore të deklaruar?

Kur ekzistojnë dyshime të arsyeshme sa i përket vlerës së deklaruar se çmimi vërtetë i paguar ose i pagueshëm për mallrat e shitura për eksport në territorin doganor, kur e konsideron të nevojshëm, dogana mund të njoftoj importuesin mbi bazën e dyshimit për vlerën dhe qëllimin e tyre për ta rregulluar vlerën në përputhje me rrethanat. Atëherë kur rregullimi i propozuar do të ndikoj në mënyrë të pafavorshme tek importuesi, nëse kerkohet para se të merret vendimi përfundimtar nga dogana, importuesi mund të ketë mundësinë që të përgjigjet në kërkesën e doganës dhe të shprehin opinionin e tyre.

Nëse dogana pa kërkuar dëshmi shtese ose pasi që t'i kenë dhënë të drejtën importuesit për të ofruar dëshmi shtese, vendos për të mos pranuar vlerën e deklaruar, vendimi përfundimtar duhet t'i komunikohet me shkrim importuesit i cili brenda afateve ligjore mund të parashtroj ankesën tek Sektori për Rishqyrtimin e Vendimeve (SRV).

3.4. Përkufizimi “te ndërlidhur”?

Për qëllime të pikës 3.1 (iv) sistemi i vlerësimit i merr parasysh blerësin dhe shitësin si të lidhur mes vete nëse:

- Janë zyrtar ose drejtor në bizneset e njeri tjetrit;
- Njihen ligjërisht si partner në biznes;
- Janë punëtorë dhe punëdhënës;
- Çdo person i cili direkt ose indirekt ka në pronësi, kontrollon ose mban 5% ose më shumë të fuqisë votuese ose aksionet nga të dyja bizneset;
- Njeri nga ata direkt ose indirekt kontrollon tjetrin;
- Të dy direkt ose indirekt kontrollohen nga një person i tretë;
- Se bashku ata direkt ose indirekt kontrollojnë një person të tretë; ose
- Janë anëtarë të familjes së njëjtte.

Për qëllime të vlerësimit, personat, qoftë fizik ose juridik, mund të jenë të lidhur në biznes me njeri tjetrin, për shembull njeri është agjent i vetëm i tjetrit. Ata do të konsiderohen që janë të lidhur vetëm nëse janë me njeri-tjetrin në marrëdhëniet e cekura më lart.

3.5. “Marrëdhënia “jo domosdoshmërisht vendimtare”

Fakti që blerësi dhe shitësi janë të lidhur brenda kushteve në pikën 3.4 nuk është bazë e mjaftueshme për të konsideruar vlerën e transaksionit të pa pranueshme. Kjo mund të jetë bazë vetëm atëherë kur marrëdhënia ka ndikuar në çmim dhe kjo ndikon që metoda e vlerësimit të transaksionit të mos përdoret. Importuesi ka mundësi që të demonstroj që vlera e transaksionit nuk është ndikuar nga marrëdhënia. Kur dogana ka baza që të konsideroj që marrëdhënia ka ndikuar në çmim, ata duhet të komunikojnë bazat e tyre tek deklaruesi, me shkrim nëse kjo kërkohet, dhe atij/asaj duhet t’i mundësohet që të përgjigjet.

3.6. Pranimi i vlerës së transaksionit

Në shitjen në mes të personave të ndërlidhur, vlera e transaksionit po ashtu do të pranohet si vlerë çdo herë kur importuesi dëshmon se një vlerë e tillë është e përafërt për një nga rastet si vijon që ndodhin në ose afërsisht në kohën e importit:

- (i) Vlera e transaksionit në shitjet në mes të shitësve dhe blerësve që nuk kanë lidhje mes vete për mallrat identike ose të ngjashme për eksport në RKS; ose
- (ii) Vlera doganore e mallrave identike ose të ngjashme, që është përcaktuar sipas metodës së katërt ose metodës së pestë.

Duhet të theksohet që është çështje e importuesit, dhe jo e doganës, për të vendosur nëse do të aplikoj këto mostra krahasuese. Atëherë kur mostrat aplikohen, duhet të merren parasysh dallimet e paraqitura në nivelet komerciale, nivelet e sasive dhe rregullimeve shtesë që referohen në pikën 3.7. Po ashtu duhet të merren parasysh shpenzimet e shkaktuara nga shitësi për shitjet tek blerësit me të cilët nuk janë të lidhur, të cilat nuk shkaktohen në shitjet në mes të blerësve me të cilët kanë lidhje.

Mostrat mund të përdoren vetëm për qëllime të krahasimit. Ato nuk mund të përdoren për të vendosur vlerat zëvendësuese.

3.7. Çka duhet të shtohet në çmimin vertetë të paguar ose të pagueshëm

Pagesat si në vijim duhet të shtohen në çmimin e pagueshëm (përveç nëse tashme janë përfshira):

- (a) **Shpenzimet e dërgesës:** Shpenzimet e transportit, sigurimi i dërgesës ose trajtimit i shoqëruar me dërgimin e mallrave në kufirin e RKS-se. Shih pikën 9 në lidhje me pagesat shtese.
- (b) **Komisionet:** Pagesa të veçanta të komisionit ose ndërmjetësimit, përfshirë komisionet e shitjes – shih pikën 9.7 për detaje tjera. Komisionet e blerjes përjashtohen nëse shfaqen ndaras nga çmimi paguar ose i pagueshëm për mallrat.
- (c) **Pagesat për të drejtën e autorit-pronësisë intelektuale (royalties)** dhe të drejtën e licencave në lidhje me mallrat që vlerësohen e që blerësi duhet t'i paguaj, qofte direkt ose indirekt, si kusht për shitjen e mallrave që po vlerësohen. Kjo bëhet vetëm kur nuk janë të shtuara tashme në çmimin aktual të paguar ose të pagueshëm. Megjithatë, pagesat për të drejtën e autorit-pronësisë intelektuale dhe licencave nuk duhet të shtohen në çmimin vërtetë të paguar ose të pagueshëm kur ato përfaqësojnë pagesat për të drejtën për të riprodhuar mallrat e importuara në RKS, ose pagesat e bëra nga blerësi për të drejtën për të shpërndarë ose rishitur mallrat e importuara nëse pagesat e tilla nuk janë kusht i shitjes për eksport të mallrave në RKS.
- (d) **Kontejnerët dhe paketimet.** Deri në atë masë që shkaktohen nga blerësi dhe nuk përfshihen në çmimin vërtetë të paguar ose të pagueshëm si në vijim:
 - (i) Vlera e kontejnerëve, të cilat trajtohen si një njësi, për qëllime doganore, me mallrat në fjalë. Këto do të përfshinin, ndër të tjera, kutitë e kamerave, kutitë e instrumenteve muzikore, ose kutitë tjera që në mënyrë specifike janë formësuar ose përshtatur për të përmbajtur artikuj specifik ose një set të artikujve. Ato duhet të jenë të përshtatshme për shfrytëzim në periudha afatgjata dhe të prezantohen me artikujt për të cilat janë destinuar. Atëherë kur kutitë i nënshtrohen importit të përsëritur, kostoja e tyre duhet, me kërkesë nga importuesi, të ndahen proporcionalisht siç është e përshtatshme;
 - (ii) Kostoja e paketimit, që përben edhe koston e punës edhe të materialeve.

Kontejnerët që referohen në shkronjën (d) (i) si më lart, janë ato ku mbahen mallrat gjatë kohës së importit dhe në të cilat mallrat shiten në rrjedhën normale të tregut. Kostoja e kontejnerëve të tillë duhet të përfshihet në vlerën doganore. Vlera e çdo kontejneri, të cilat në mënyrë të bindshme paraqiten se do të kthehen, mund të përjashtohen. Megjithatë, çdo pagesë e pagueshme nga importuesi në lidhje me përdorimin e tyre ose kthimin e tyre tek dërguesi duhet të përfshihet. Kur vet kontejneri i nënshtrohet pagesave të detyrimeve doganore, vlera doganore e kontejnerit duhet

te përcaktohet ne pajtim me dispozitat e zakonshme te vlerësimit. Ne rastin e mjeteve te transportit siç janë kontejnerët transportues, kostoja e shfrytëzimit te kontejnerit përfshihet ne vlerën doganore si pjese e kostove te transportit.

Paketimi qe referohet ne shkronjën (d) (ii) si me lart, nënkupton çdo kontejner te jashtëm ose te brendshëm, mbajtëset, mbështjelljet ose mbështetësit përveç mjeteve te transportit (p.sh. kontejnerët e transportit), mushamat, pajisje transporti ose ndihmese. Kostoja e ndonjë paketimi te tille dhe materialet paketuese duhet te përfshihen ne vlerën per qëllime doganore.

(e) **Artikuj ndihmës:** artikujt qe nganjëherë njihen si ndihmës mund te furnizohen, qofte ose jo direkt dhe pa pagese ose me kosto te reduktuar, nga blerësi pre shfrytëzim ne prodhimin ose shitje te mallrave. Është e nevojshme qe te përcaktohet qe vlera e artikujve ndihmës nuk është përfshire ne çmimin aktualisht te paguar ose te pagueshëm. Ne rrethana te tilla, vlera e ndare proporcionalisht siç është e përshtatshme, duhet te përfshihet:

- (a) Materialet, elementet, pjesët dhe artikujt e ngjashëm te përfshira ne mallrat e importuara;
- (b) Vegla, matrica, kallëpet dhe artikujt e ngjashëm qe përdoren pre prodhimin e mallrave te prodhuara;
- (c) Materialet qe konsumohen ne prodhimin e mallrave te importuara; dhe
- (d) Punët inxhinierisë, zhvillimore, punimet artistike, projektimet dhe planet e skemat (përveç skemave hulumtuese dhe preliminare projektuese) te realizuara diku tjetër përveç ne RKS dhe te nevojshme për prodhimin e mallrave te importuara.

Rrethanat krijohen kur veglat, matricat dhe kallëpet qe referohen ne shkronjën b) me lartë, janë te nevojshme për t'u shfrytëzuar ne prodhimin e mallrave te importuara. Kostoja e prodhimit te këtyre mjeteve mund te përfshihet ne vlerën e mallrave te importuara për qëllime doganore. Kjo behet kur kostot e tilla nuk janë përfshirë ne çmimin vërtet te paguar ose te pagueshëm. Ky është pozicioni pavarësisht nga fakti qe modeli aktual, kallëpi, etj., mund te faturohen ndaras dhe mund te mos importohet me artikujt ose mallrat e prodhuara ose fare.

Ndarja proporcionale e pagesave te tilla duhet te behet ne mënyre te arsyeshme te përshtatshme me rrethanat. Ekzistojnë mundësi te ndryshme. Vlera mundet, për shembull, te ndahet proporcionalisht:

- Ne dërgesën e pare, nëse importuesi dëshiron te paguaj detyrimin mbi vlerën ne tërësi përnjëherë; ose
- Mbi një numër te njërive te prodhuara deri ne kohen e dërgesës se pare; ose
- Mbi prodhimin e parashikuar ne tërësi për te cilat kontratat ose zotimet e caktuara ekzistojnë për atë prodhim.

Metoda e ndarjes e përdorur do te bazohet nga dokumentacioni i siguruar nga importuesi.

(f) **Te ardhurat nga rishitja.** Vlera e çdo pjese te ardhurave nga ndonjë rishitje pasuese, disponimi ose shfrytëzim i mallrave te importit te cilat grumbullohen, qofte ose jo direkt tek shitësi.

3.8. A ka ndonjë zbritje te lejueshme nga vlera doganore?

Kur vlera bazohet në çmimin e faturës, zakonisht lejohen disa zbritje me kusht që ato zbritje janë të përcaktuara qartë në dokumentet e krijuara nga shitësi.

Zbritjet: Këto zbritje mund të përjashtohen atëherë kur kanë lidhje me mallrat e importuara që vlerësohen dhe kur ka të drejta valide kontraktuale për zbritje në kohën materiale kur ndodhe vlerësimi. Zbritjet (siç janë zbritjet rastësore ose retroaktive) në lidhje me importet e mëparshme nuk mund të pretendohen në tërësi në importin aktual.

- (i) Zbritjet tregtare ose sasiore. Tregtari mund të mos përfshijë këto zbritje kur fitohen. Me fjale të tjera, çmimi neto i paguar ose i pagueshëm i këtyre zbritjeve është i pranueshëm. Nëse tregtari ka lidhje me shitësin, zbritjet do të lejohen nëse ajo marrëdhënie nuk ndikon në çmimin e mallrave;
- (ii) Zbritjet në para të gatshme dhe marrëveshjet paraprake. Tregtari po ashtu mund të mos përfshijë këto zbritje në bazat në vijim:
 - a. Kur pagesa që reflekton zbritjen është bërë në kohën e lëshimit në qarkullim të lirë;
 - b. Nëse pagesa nuk është bërë në kohën e lëshimit në qarkullim të lirë, do të lejohet në nivelin e deklaruar me kusht që ato zbritje zakonisht pranohen brenda sektorit tregtar në fjale;
 - c. Nëse zbritja është më e lartë se sa pranohet zakonisht brenda sektorit tregtar në fjale do të pranohet vetëm nëse mund të dëshmohet, atëherë ku kërkohet, se mallrat janë shitur në fakt me çmimin e deklaruar si çmim vërtetë i paguar ose i pagueshëm dhe zbritja është ende e disponueshme në momentin e lëshimit në qarkullim të lirë.

Kujdes duhet të tregohet kur ka zbritje, përveç atyre të cekura në faturë. Mund të ndodhin raste kur shprehja “zbritje” përdoret në kuptim të veçantë ose në lidhje me rastet e veçanta, p.sh. kompensimi i defekteve gjatë realizimit të porositë të mëparshme. Në rastet e tilla dhe në të gjitha rastet kur pretendohet një zbritje e natyrës jo të drejtpërdrejtë, arsyetimi që nënvizon zbritjen duhet të verifikohet.

Shpenzimet e dërgimit brenda RKS. Nëse shpenzimet e shitësit ose transportuesit përfshijnë dërgimin përtej kufijve të RKS-se, shpenzimet shtesë mund të zbriten për një dërgesë të tilla, me kusht që deklarohen ndaras nga çmimi i paguar ose i pagueshëm për mallrat – shih piken 9.7 për detaje tjera.

Detyrimet dhe tatimet në RKS. Detyrimet doganore ose tatimet tjera mund të zbriten nga çmimi i paguar ose i pagueshëm për të llogaritur vlerën doganore nëse ato janë të përfshira.

Dividentat: Pagesat e dividendëve të bëra për shitësin mund të zbriten.

Aktivitetet tregtare ne lidhje me mallrat e importuara. Importuesit mund te zbresin shpenzimin e aktiviteve ne vijim, te cilat i kryejnë me shpenzime vetanake:

- Reklamimi
- Promovimi, ose
- Shërbimet garantuese

Veç kësaj, çdo pagese qe behet drejte mbështetjes se përgjithshme komerciale qe nuk kane lidhje me mallrat e importuara nuk duhet te përfshihen.

Shënim: shpenzimi i aktiviteve te marketingut te bartura nga shitësi do te përfshihen ne vlerën doganore edhe nëse janë ngarkuar ndaras nga çmimi fatural i mallrave.

Kuotat e eksportit dhe pagesat për licenca. Pagesat për kuotat e eksportit dhe licencave mund te përjashtohen nga vlera doganore, mirëpo pagesat për certifikata te vërtetësisë për mishin duhet te përfshihen.

Tarifat e kamatës. Këto mund te përjashtohen nëse janë te pagueshme sipas marrëveshjeve financiare per blerjen e mallrave te importuara, me kusht qe këto tarifa deklarohen ndaras nga çmimi i paguar ose i pagueshëm per mallrat.

E drejta për riprodhim. Pagesat për këto te drejta mund te përjashtohen nëse deklarohen ndaras nga çmimi i paguar ose i pagueshëm për mallrat.

Punët pas importit. Tarifat për këto ne vijim mund te përjashtohen:

- Punët ndërtimore
- Ndërtimi
- Montimi
- Mirëmbajtja ose asistenca teknike për mallrat siç është fabrika industriale, makineria ose pajisjet e renda. Puna mund te realizohet para ose pas importit për aq sa realizohet si pjese për instalimin e mallrave te importuara dhe tarifet duhet te deklarohen ndaras nga çmimi i paguar ose i pagueshëm për mallrat.

Tarifat e menaxhmentit. Tarifat e menaxhmentit te paguara për shitësin mund te përjashtohen. Kjo do te përfshijë tarifet për shërbimet e përgjithshme për administrim, marketing, kontabilitet, etj., te cilat nuk janë ne lidhje me mallrat e importuara.

3.9. Tarifat e zhdoganimit

Tarifat e zhdoganimit, qofte te përfshira ne çmimin fatural ose ndryshe te ngarkuara për importuesin, përfshihen ne vlerën e detyrimit vetëm deri ne atë mase kur janë ne lidhje me shpenzimet para importit.

3.10. Toleranca kohore

Nuk ka kufizim kohor brenda se cilës çmimi i paguar ose i pagueshëm mund te pranohet si vlere doganore. Ne pajtim me rrethanat, çmimi aktualisht i paguar ose i pagueshëm mund te pranohet si baze për vlerën doganore pavarësisht nga data e kontratës.

4. Metodat tjera te vlerësimit

4.1 Marrja parasysh e metodave tjera te vlerësimit

Shumica e importeve do jene pjese e vlerësimit sipas metodës se vlerës se transaksionit. Megjithatë, kur për shembull ngarkesat importohen me kushte tjera dhe nuk ka çmim vërtet te paguar ose te pagueshëm, atëherë vlere transaksionit nuk mund te përdoret. Atëherë duhet te përdoret metoda tjetër me radhe, metoda e *“mallrave identike”*.

4.2. Metoda e dyte (2)– Metoda e mallrave identike

Kjo metode definohet si vlere e transaksionit te mallrave identike te shitura për eksport ne RKS dhe te eksportuara në kohen ose përafërsisht gjate kohës se vlerësimit te mallrave.

Për përcaktimin e vlerës doganore sipas metodës se mallrave identike, shitja ne nivelin e njëjtë komercial dhe ne thelb sasi te njëjtë, duhet te përdoret për te përcaktuar vlerën doganore.

Kur një shitje e tille nuk ekziston, një shitje ne një nivel tjetër komercial dhe/ose sasi te ndryshme mund te përdoret. Rregullime te përshtatshme duhet te behën për te marre parasysh këto ndryshime. Kjo mund te behet vetëm kur provat janë ne dispozicion për te shfaqur qarte arsyeshmërinë dhe saktësinë e rregullimeve te tilla. Rregullimet po ashtu do te lejohen për te konsideruar ndryshimet domethënëse ne tarifa te transportit, trajtimit dhe sigurimit qe dalin nga ndryshimet ne distance dhe mënyrat e transportit.

Për caktimin e vlerës doganore sipas metodës se mallrave identike, përparësi duhet t’i jepet vlerës se transaksionit te mallrave te prodhuara nga personi i njëjte. Nëse një krahasim nuk është i mundshëm, atëherë vlere e transaksionit te mallrave te prodhuara nga personi tjetër mund te përdoret. Nëse gjendet me shume se një vlere e transaksioni te mallrave, vlere me e ulet duhet te konsiderohet për te përcaktuar vlerën doganore te mallrave te importuara.

Vetëm ato vlere doganore te mallrave identike te përcaktuara sipas metodës se vlerës se transaksionit mund te përdoren për te vendosur vlerën doganore sipas metodës se mallrave identike. Vlere doganore e vendosur, për shembull, sipas metodës se katërt nuk mund te përdoret.

4.3. Metoda e tretë (3) – Metoda e mallrave te ngjashme

Kjo metode definohet nga vlere transaksionit e mallrave te ngjashme te shitura për eksport ne RKS dhe te eksportuara ne kohen ose përafërsisht gjate kohës se vlerësimit te mallrave. Dispozitat e pikës 4.2 po ashtu aplikohen ne këtë metode vlerësimi. Ndryshimet këtu është se përdoren mallrat e ngjashme e jo ato identike.

Mallrat e ngjashme do të ndryshojnë në disa aspekte nga mallra që po vlerësohen. Ato duhet të kryejnë detyrat e njëjta, të jenë të prodhuara në vendin e njëjte dhe të jenë komercialisht të këmbyeshme me mallrat që po vlerësohen.

4.4. Metoda e katërt (4) –Vlera e bazuar në çmimin për njësi (zbritjes)

Kur përdoret metoda e bazuar në çmimin për njësi, vlera doganore llogaritet në baze të çmimit për njësi me të cilin mallrat janë shitur në eksport në RKS. Çmimi për njësi i përdorur mund të jetë për mallrat e importuara, identike ose të ngjashme. Ato duhet të shiten sipas kushteve që janë importuar dhe në sasinë me të madhe të grumbulluar. Blerësi dhe shitësi nuk duhet të jenë të lidhur. Çmimi i nënshtrohet zbritjeve në vijim:

- (i) secili komision që zakonisht paguhet ose është arritur pajtimi për t'u paguar ose shtesat që zakonisht behën për përfitim dhe shpenzime të përgjithshme në lidhje me shitjet në RKS të mallrave të importuara të klasit ose llojit të njëjte. Këto përfshijnë shpenzimet direkte dhe indirekte për marketingun e mallrave në fjalë;
- (ii) Shpenzimet e zakonshme të transportit dhe sigurimit dhe shpenzimet shoqëruese të shkaktuara brenda RKS-se; dhe
- (iii) Detyrimet doganore dhe taksat tjera të pagueshme në RKS për shkak të importit ose shitjes së mallrave.

Çmimi për njësi përcaktohet si çmim ku numri me i madh i njërive është shitur në nivelin e pare komercial pas importit gjatë se cilës periudhe ndodh një shitje e tilla.

Shitjet në kohë ose përafërsisht gjatë kohës së importit të mallrave që vlerësohen, zakonisht duhet të shfrytëzohen në këtë metodë. Kur, megjithatë, shitje të tilla nuk ndodhin, shitjet në datën më të hershme pas kësaj do të shfrytëzohen. Kjo me kusht që shitjet e tilla ndodhin brenda 90 ditëve nga data e importit. Data më e hershme pas kësaj përcaktohet si data në të cilën behet shitja e mallrave të importuara ose identike ose të ngjashme në sasi të mjaftueshme për të vendosur çmimin për njësi.

Dispozitat po ashtu parashikojnë nëse importuesi kërkon që një shitje e mallrave të importuara pas përpunimit të mëtejme, mund të përdoret. Kjo mund të përdoret kur mallrat e importuara, identike ose të ngjashme nuk shiten në RKS në kushtet siç janë importuar. Kompensim i duhur duhet të behet për vlerën e shtuar nga përpunimet dhe zbritje të tilla të siguruara më lart.

Metoda e bazuar në çmimin për njësi mund të përdoret me kusht që për sa i përket shitjes pas importit, ka të beje me:

- blerësi dhe shitësi nuk janë të lidhur mes vete; dhe
- blerësi nuk ka furnizuar, qofte direkt ose jo, pa pagese ose me kosto të reduktuar, çdonjërin nga elementet, siç janë artikujt ndihmës, për shfrytëzim në lidhje me prodhimin dhe shitjen për eksport të mallrave të importuara.

Stafi duhet të jenë dijeni që importuesit kanë mundësinë që të veprojnë sipas metodës së vlerës së përlllogaritur para shfrytëzimit të metodës së zbritjes, nëse ata dëshirojnë.

4.5. Metoda e pestë (5) – Metoda e vlerës se llogaritur

Metoda e vlerës se llogaritur përdoret kur shitësi është prodhuesi aktual i mallrave dhe ka qasje në të gjitha informatat në lidhje me prodhimin e mallrave të importuara. Vlera doganore përcaktohet duke llogaritur shumën e elementeve në vijim:

- i. Kostoja ose vlera e materialeve dhe fabrikimi ose përpunimet tjera të angazhuara në prodhimin e mallrave të importuara;
- ii. Shuma e fitimit dhe shpenzimeve të përgjithshme. Shpenzimet direkte dhe indirekte të prodhimit dhe shitjes së mallrave për eksport të cilat nuk janë përfshirë sipas shkronjës (i) më lartë, do të përbenin një shpenzim të tillë. Kjo shumë duhet të jetë e barabartë me atë që pasqyrohet në shitjen e mallrave të klasit ose llojit të njëjtit sikur edhe mallrat që vlerësohen të cilat janë prodhuar nga prodhuesi në vendin e eksportit për eksport në RKS; dhe
- iii. Shpenzimet e transportit dhe sigurimit për mallrat e importuara.

Shpenzimi ose vlera që referohet në pikën (i) përfshinë shpenzimin e kontejnerëve dhe paketimit. Po ashtu përfshinë vlerën, të ndarë siç është e përshtatshme, të artikujve të radhitur në pikën 3.7 (e) (p.sh. artikuj ndihmës) me kusht që ato të përdoren në prodhimin e mallrave. Vlera e punës projektuese, etj., është e lejueshme deri në atë masë që i ngarkohet prodhuesit.

4.6. Metoda e gjashtë (6) – Të dhënat e disponueshme

Në rrethanat e veçanta kur nuk mund të jetë e mundur për të përcaktuar vlerën doganore të mallrave të importuara sipas ndonjë nga metodat e vlerësimit të mëparshme, në rast të tilla, vlera mund të përcaktohet duke aplikuar, në mënyrë fleksibile, cilëndo nga metodat që janë më të përshtatshme për të mundësuar llogaritjen e vlerës doganore.

Gjate aplikimit të kësaj metode, nëse me shumë se një nga metodat e zakonshme mund të zbatohen në mënyrë fleksibile, radha e zakonshme e metodave alternative duhet të merret parasysh. Vlera doganore që arrihet duhet të jetë drejtë, e arsyeshme, uniforme dhe neutrale dhe duhet të pasqyroj realitetin komercial deri në masën e mundur.

5. Çka nënkupton termi "Të dhënat e disponueshme"

Si burimet të informacionit për krijimin e dosjes "*Të dhënat e disponueshme*" shërbejnë burimet e përcaktuara si më poshtë dhe që janë në zbatim të nenit 32-40 të Kodit Doganor dhe të Akcizave në Kosovë, UA 11/2009 dhe parimeve të vlerësimit të Organizatës Botërore të Tregtisë WTO-së.

5.1. Cilat janë burimet e të dhënave të disponueshme

- (i) Çmimet e mallrave në tregjet ndërkombëtare, si REUTERS ose agjensione tjera ndërkombëtare;
- (ii) Katalogët për vlerësimin e automjeteve si "Schwacke Liste, Tretek" si dhe katalog tjerë të disponueshëm dhe të zbatueshëm nga DK;
- (iii) Çmimet e publikuara nga Organizata Botërore e Tregtisë;

- (iv) Fatura te konfirmuara nga njesi organizative kompetente te Doganes;
- (v) Te dhënat statistikore te nxjerra përmes moduleve elektronike PKD, AW, etj;
- (vi) Ofertat dhe publikimet nga interneti;
- (vii) Buletinet e tjera zyrtare ndërkombëtare qe mund të përdorën ne vlerësimin e mallrave për qëllime doganore;
- (viii) Portalet dhe publikimet nga interneti (portale qe publikojnë çmime, te dhëna dhe studime te tendencave te tyre) qe mund të përdorën per vlerësimin doganor për çelique si: LME, COINS etj.

Megjithatë, sipas kësaj metode te vlerësimit, vlera doganore nuk duhet te bazohet ne:

- (i) Çmimin e shitjes te mallrave te prodhuara ne RKS;
- (ii) Një sistem qe ofron pranimin e një alternative me te lart nga dy alternativa te vlerave;
- (iii) Çmimin e mallrave ne tregun vendor te vendit te eksportit;
- (iv) Koston e prodhimit, përveç vlerave te llogaritura te përcaktuara per mallrat identike/te ngjashme;
- (v) Çmimet për eksport te një vendi qe nuk formon një pjese te territorit doganor te RKS-se;
- (vi) Vlerën minimale doganore; ose
- (vii) Vlerat arbitrare ose fiktive.

Përgatitja dhe përditësimi i te “dhënave te disponushme” ne dosjen e vlerës, kryhet nga Sektori i vlerës dhe miratohen nga struktura e linjës.

6. Vlerësimi i mallrave pa pagese (free of charge)

Metoda e parë nuk mund te përdoret për shkak se nuk ka çmim te paguar ose te pagueshëm, përveç nëse mallrat i janë nënshtruar një shitjeje me parë. Metoda e dytë (2) dhe e tretë (3) mund te përdoren dhe pastaj me radhe kalohet tek metodat tjera të vlerësimit.

6.1. Vlerësimi pa pagese i mallrave zëvendësuese

Nëse furnizuesi përfshinë ne ngarkese një sasi te artikujve “pa pagese” si zëvendësim për mallrat qe me gjase mund te jene me defekt ose te dëmtuara ne transit, çmimi i kontraktuar i shitjes mund te merret parasysh nëse mbulon sasinë totale te artikujve te transportuar.

7. Vlerësimi i mallrave te marra me qira ose me lizing

Metodat alternative te vlerësimit ndaj metodës se vlerës se transaksionit duhet te aplikohen për mallrat e importuara sipas marrëveshjes se marrjes me qira pasi qe nuk ka shitje te përfshire. Kur mallrat importohen sipas një marrëveshje për dhënie me qira ose lizing, nuk ka shitje ne mes te furnizuesit dhe importuesit. Megjithatë, para se te jepen me qira ose me lizing, mallrat mund t'i jene nënshtruar shitjes. Ne këtë rrethane, mund te jete e mundshme shfrytëzimi i metodës se parë (1). Përndryshe metodat nga 2 deri 5 po ashtu duhet te provohen.

Sidoqoftë, ne shumicën e rasteve, metoda 6-të do te jete e përshtatshme. Informata tjera sesi te llogariten vlerat për këto situata mund te kërkohen nga Sektori i Vlerës.

8. Mallrat e humbura, te dëmtuara ose me defekt

- Asnjë detyrim nuk është i pagueshëm për ndonjë nga mallrat që janë transportuar me mungesa ose kanë humbur në transit para lirimit në qarkullim të lire.
- Nëse dëmi ndodh para se mallrat të lirohen në qarkullim të lire, vlera doganore mund të ndryshohet.

8.1. Dëshmitë mbi mallrat e humbura, te dëmtuara ose me defekt

Shembuj të dëshmive që mund të pranohen janë si në vijim:

- Një notë kredie, nga shitësi;
- Një deklaratë nga zyra doganore që ka ekzaminuar mallrat;
- Një certifikatë mbi dënimin/konfiskimin;
- Një deklaratë nga një ekspert i pavarur; ose
- Detaje mbi zgjidhjen e pretendimit ndaj siguruesit ose transportuesit.

Lista më lart nuk është shteruese.

8.2. Si llogaritet vlera e rishikuar doganore?

Vlera e rishikuar doganore mund të llogaritet përmes:

- Ndarjes së çmimit origjinal të paguar ose të pagueshëm për të marrë parasysh humbjen ose dëmtimin e pjesshëm;
- Duke përdorur çmimin e rishikuar të paguar ose të pagueshëm kur shitësi redukton çmimin si rezultat i humbjes ose dëmtimit; ose
- Krahasimit të çmimit në të cilin mallrat e dëmtuara janë shitur me vlerat mesatare të tregut të publikuara për llojin e njëjtes të mallrave në kohën e shitjes dhe duke përdorur proporcionin e ndarjes së çmimit fatural.

8.3. Çka nëse mallrat janë gjetur të jenë me defekt pas importit?

Nëse defektet janë riparuar dhe shitësi kompenson importuesin sipas garancisë për shpenzimet gjatë punës së kryer nën garanci, një pretendim për kompensim të pjesshëm të detyrimit mund të konsiderohet. Detaje të plota të marrëveshjeve kontraktuale që përfshijnë punën nën garanci duhet të sigurohen së bashku me dëshmitë që:

- Zbulimi ose natyra e defektit (përfshirë detaje të mjaftueshme për të identifikuar mallrat në fjalë);
- Punën riparuese të ndërmarre dhe shpenzimet;
- Kompensimin e kostos së riparimit nga shitësi në pajtim me kushtet e garancisë.

9. Tarifat (pagesat) shtesë

9.1 Tarifat e transportit

Shpenzimet e transportit të mallrave në vendin e hyrjes (shih pikën 10) tashmë mund të jenë përfshirë në vlerën doganore. Në rrethanat kur transporti është pa pagesë ose sigurohet nga blerësi deri në vendin e hyrjes, një shpenzim i llogaritur i transportit do të përfshihet në vlerën doganore. Në rastet kur tarifa aktuale e transportit dihet gjatë kohës së përgatitjes së deklaratës doganore, një tarifë e tillë duhet të përdoret për të llogaritur vlerën e ngarkesës për qëllime doganore. Kostoja e transportit e shkaktuar pas arritjes në territorin doganor të RKS-se nuk duhet të përfshihet në vlerën doganore, me kusht që një kosto e tillë dallohet nga tarifa totale, p.sh. sigurohet një ndarje.

Në rastet kur tarifa aktuale e transportit nuk dihet gjatë kohës së zhdoganimit, ekuivalenti i asaj tarifë do të aplikohet (siç është vërtetuar nga tarifa e transportit në fjalë për udhëtimin e njëjte ose udhëtimin prapa dhe për llojin e njëjte të ngarkesës).

9.2 Shpenzimet e udhëtimit ajror

Kur mallrat transportohen nga ajri në mjetet e njëjta të transportit deri në pikën matanë vendit të hyrjes, kostot e transportit duhet të vlerësohen në proporcion me distancën e mbuluar jashtë dhe brenda territorit doganor të RKS-se. Kostot e transportit ajror që duhet të përfshihen në vlerën doganore përcaktohen sipas çmimeve në AWB dhe çmimeve tjera përkatëse që zbatohen ndërkombëtarisht për transportin ajror.

Shërbimet e postave të Shpejta (SHPSH) bien në kategorinë e “mallrave të transportuar përmes ajri”.

9.3 Shpenzimet postare

Në rastin e mallrave të importuara përmes postës, të gjitha tarifat e grumbulluara deri në vendin e destinacionit, me përjashtim të tarifave postare të grumbulluara në vendin e importit, duhet të përfshihen në vlerën doganore. Në përcaktimin e vlerës doganore të ngarkesave jo komerciale të importuara përmes postës, nuk do të ketë zbritje të tarifave postare.

9.4 Shpenzimet e sigurimit

Kostoja e të gjithë sigurimeve të realizuara në lidhje me transportin dhe trajtimin e mallrave duhet gjithnjë të përfshihet në vlerën për qëllime doganore. Në rast të policave të ndryshueshme, kur vlera e secilës ngarkese shlyhet kur arrijnë kundrejt shumës totale të siguruar, shuma proporcionale e primit duhet të përfshihet në vlerën e tillë. Shih shembullin në vijim sesi funksionon kjo ndarje:

Premia vjetore e përcaktuar – 3,500.00 €

Vlera totale e importeve gjatë 12 muajve të mëparshëm – 1,750.000.00 €

Premia mund të shprehet si përqindje e vlerës totale të importeve.

$3,500 / 1,750.000 * 100 = 0.20\%$

Kjo përqindje mund të përdoret për të llogaritur shpenzimet e sigurimit për importet individuale të bëra gjatë 12 muajve në vijim.

Kur vlera totale e importeve përfshinë, për shembull, mallrat e siguruara ose jo të siguruara, ose të dyja importet e tatueshme dhe jo të tatueshme, përqindja mund të rregullohet nëse informatat relevante janë në dispozicion. Kostot e sigurimit për të mbuluar rreziqet, përveç rreziqeve në transport deri në portin ose vendin e hyrjes, nuk duhet të përfshihen.

Premia vjetore e përcaktuar 1,000.00 € ose më pak

Nëse sasia totale e premise vjetore është më pak se 1,000.00 €, shuma totale e premise duhet të përfshihet në deklaratën e pare pas secilës date të ripërtëritjes vjetore.

9.5 Shpenzimet e ngarkimit dhe trajtimit

Te gjitha tarifat, përfshirë tarifat e tilla të detyrimeve të porteve të huaja, tarifat e ngarkimit dhe “demurrages” në portet e huaja, në lidhje me sjelljen e mallrave në vendin e hyrjes, mund të përfshihen në vlerën doganore.

(Demurrages është një tarifë ekstra e paguar si kompensim për vonesën e transportit të shkaktuar nga personi që ka marrë me qira dhe ka dështuar të ngarkoj me kohë para periudhës së nisjes së planifikuar).

Nëse kostoja e shkarkimit në vendin e hyrjes mund të dallohet në dokumentet relevante atëherë nuk formon një pjesë të vlerës doganore dhe mund të mos përfshihet.

Çdo shpenzim në lidhje me peshimin e ngarkesës i bartur nga importuesi në destinacion, që nuk formon një pjesë të çmimit të paguar ose të pagueshëm për mallrat, nuk duhet të përfshihet.

Shpenzimet që ndodhin në lidhje me trajtimin ose dërgimin e mallrave pas arritjes së tyre në vendin e paraqitjes, siç janë detyrimet e portit ose tarifat e zbarkimit, nuk duhet të përfshihen.

9.6 Detyrimet dhe taksat e aplikueshme jashtë RKS-se

Kur mallrat e importuara i nënshtrohen detyrimeve dhe taksave të aplikueshme të RKS-se jashtë RKS-se, këto detyrime dhe taksa të tilla duhet të përfshihen në vlerën doganore. Kostoja e këtyre detyrimeve dhe taksave, normalisht do të bartet nga shitësi dhe prandaj formojnë një pjesë të çmimit të paguar ose të pagueshëm të mallrave.

Çdo pretendim për reduktim të vlerës doganore në atë bazë se mallrat janë ose do të lirohen nga detyrime/taksa të tilla mund të lejohet. Kjo mund të realizohet kur dëshmi i mjaftueshme prezantohet që përfitimi nga një lirim i tille do të kalojë tek blerësi.

9.7 Shpenzimet (pagesat) që mund të përjashtohen

Në rastet kur qofte metoda e vlerës së transaksionit, vlera së transaksionit të mallrave identike ose të ngjashme është përdorur, shpenzime të caktuara nuk duhet të përfshihen. Shpenzimet në vijim nuk duhet të përfshihen me kusht që dallojnë nga çmimi aktual i paguar:

- i. Tarifat për ndërtim, ngritje, montim, mirëmbajtje ose asistencë teknike, të ndërmarra pas importit të mallrave, siç është fabrika industriale, makineria ose pajisjet;
- ii. Detyrimet doganore dhe taksat tjera të pagueshme në RKS për shkak të importit ose shitjes së mallrave;
- iii. Tarifa për të drejtën për të riprodhuar mallrat e importuara në RKS;
- iv. Komisionet e blerjes (tarifat e paguara nga një importues për një agjent për shërbimin e përfaqësimit të tij/saj në blerjen e mallrave të importuara);
- v. Tarifat e transportit pas importit në territorin doganor të RKS, me kusht që ato tarifa faturohen ndaras dhe konsiderohen të jenë bërë për lëvizjet e brendshme;
- vi. Tarifat për kamata/interes sipas marrëveshjeve financiare, në të cilat ka hyrë blerësi në lidhje me blerjen e mallrave të importuara me kusht që:
 - a. Marrëveshja financiare është bërë me shkrim; dhe
 - b. Sipas nevojës, blerësi mund të demonstrojë që mallrat e tilla në fakt janë shitur sipas çmimit të deklaruar si çmimi aktualisht i paguar ose i pagueshëm; dhe
 - c. Norma e pretenduar e interesit nuk tejkalon nivelin e transaksioneve të tilla që mbizotërojnë në vendin ku dhe gjatë kohës kur, financat janë siguruar.

9.8. Dokumentet e transportit

- Dokumenti i transportit lëshohet kur lidhet kontrata e transportit. Fletëngarkesa zakonisht përmban informacion për mallrat dhe dërgesën, dhe mund të përfshijë gjithashtu kosto të tjera të dorëzimit të mallrave, p.sh. koston e ngarkimit të kontejnerit dhe shpenzimet portuale, si dhe në të njëjtën kohë përmban të dhëna të tjera, p.sh. emri i dërguesit dhe blerësit, porti i ngarkimit, shenjat dhe numrat për identifikimin e dërgesës, sasinë, peshën, përshkrimin e shkurtër të mallit, etj. Këto dokumente janë të një natyre të zakonshme dhe varen nga lloji i transportit, mirëpo dokumentet me të zakonshme janë si në vijim:
- Në transportin detar – fletëngarkesa detare (bill of lading)

Fletëngarkesa është një konfirmim me shkrim për dërguesin (shitësin) se mallrat e pranuar nga transportuesi, (zakonisht kompania e transportit), do t'i dorëzojë këto mallra tek blerësi në gjendjen në të cilën janë pranuar nga dërguesi (shitesi). Si një dokument me drejtë pronësie sa i përket ngarkesës, posedimi i një fletëngarkese është "në shikim të parë" (prima facie) dëshmi e pronësisë së mallit dhe kjo e drejtë është e transferueshme. Meqenëse fletëngarkesa është një dokument pronësie, zakonisht përmban "komplete" prej tre kopjesh. Fletëngarkesa mund të jetë në emër, me porosi ose me prurës.

Fletëngarkesa në emër bartet me caktim, ngarkesa në porosi me indosament dhe fletëngarkesa të prurësi realizohet me dorëzim.

Fletëngarkesa e "pastër" është ajo që nuk përmban vërejtje për gjendjen dhe paketimin e mallrave dhe vetëm ajo mund të përdoret si letër kreditore dokumentare, ndërsa fletëngarkesa e "papastër" ka vërejtje mbi gjendjen e mallit në momentin kur mallrat janë ngarkuar në anije.

- Dokument transporti në transportin hekurudhor

Në transportin hekurudhor, kemi një fletëngarkesë hekurudhore e cila është dokumenti në të cilin hekurudha konfirmon se ka marrë mallin për transport. Ky dokument vërteton ekzistencën e një kontrate transporti të mallrave me hekurudhë, dhe plotësohet nga dërguesi i mallrave i cili është përgjegjës për saktësinë dhe vërtetësinë e informacionit.

Në trafikun hekurudhor ndërkombëtar, përmbajtja dhe forma e dokumentit është e përcaktuar me Konventën Ndërkombëtare për kontratat e transportit hekurudhor - Konventa CIM.

- Dokument transporti në trafikun rrugor (CMR)

Fletëngarkesa CMR - Konventa Ndërkombëtare për Kontratat e Transportit Rrugor është një dokument dërgesë, e cila konfirmon që transportuesi ka marrë mallrat dhe se shitësi dhe transportuesi kanë rënë dakord për transportin.

CMR nuk është një dokument pronësie, në krahasim me një fletëngarkesa në transportin detar, dhe nuk i jep transportuesit të drejta të pronësisë ose posedimit të mallrave. Transportuesi është përgjegjës për çdo humbje, dëmtim ose vonim të dërgesës deri në kohën e dorëzimit, dhe shitësi është përgjegjës për çdo humbje ose dëmtim që mund të pësohet nga transportuesi për shkak të parregullsive në të dhënat e futura në CMR.

- Dokumenti i transportit ajror (AWB)

Fletëngarkesa e transportit ajror është një dokument që mbulon transportin e mallrave në rrugë ajrore e cila paraqet konfirmim nga linja ajrore për dërguesin që i ka marrë mallrat për t'i transportuar nëpërmjet rrugëve ajrore tek marrësi i cekur në Awb. Ky lloj transporti është i rregulluar me Konventën Ndërkombëtare për Kontratat në Trafikun Ajror - konventa IATA.

10. Vendi i hyrjes (paraqitjes)

10.1. Vendi standard i hyrjes (paraqitjes)

Për qëllime të caktimit të tarifave (shpenzimeve) të transportit, trajtimit dhe sigurimit që duhet të shtohen në vlerën doganore, vendi i hyrjes në RKS përcaktohet, ndër të tjera, si në vijim:

- Përmes ajrit
Vendi i hyrjes është pika ku kufiri i RKS-se për here të parë kalohet gjatë udhëtimit në ajër.
- Përmes hekurudhës ose rrugëve ujore të brendshme
Vendi i hyrjes është pika kur mallrat për here të parë kalojnë kufirin tokësor të territorit doganor të RKS-se.
- Përmes postes
Vendi i hyrjes është adresa e dërgimit.

11. Zbatimi i rregullave të vlerësimit në rastet specifike

Shumica e ngarkesave do të vlerësohen sipas metodës së vlerësimit të transaksionit. Në paragrafët në vijim, rregullat e vlerësimit janë përcaktuar në disa situata dhe rrethana specifike.

11.1. Blerja e kombinuar

Blerja e kombinuar ndodh kur një ngarkesë e madhe e mallrave blihet në një transaksion të vetëm. Nëse sasia e asaj ngarkese pastaj deklarohet për qarkullim të lirë në RKS, vlera e asaj sasive do të përcaktohet përmes proporcionit të çmimit total dhe sasisë së blerë.

11.2. Importet private

Në rastin e mallrave që importohen për shfrytëzim privat prej importuesit dhe nuk janë për shitje, qoftë nëse importohen të shoqëruara me bagazh ose ndryshe, vlera doganore do të vendoset duke përdorur metodat e zakonshme të vlerësimit doganore.

11.3. Blerje me kredi

Kur mallrat shiten në kontrata të caktuara të blerjes me kredi, pronësia mbi mallrat kalon automatikisht tek blerësi me kredi sapo që të gjitha pagesat e specifikuar në kontratë të jenë përmbushur. Kjo duhet të trajtohet si kontratë e shitjes. Atëherë kur kamata/interesi i pagueshëm mund të dallohet, kjo do të përfshihet.

Kontrata të caktuara të blerjes me kredi ose marrjes me qira (lizing) përfshijnë opsionin e blerjes së mallrave. Kur një opsion i tillë praktikohet para kohës materiale për qëllime doganore çmimi i paguar aktual ose i pagueshëm sipas opsionit mund të përdoret për të përcaktuar vlerën doganore. Përndryshe, vlera doganore duhet të përcaktohet sipas radhës përmes metodave alternative të vlerësimit.

11.4. Artikujt e dorës së dytë (second-hand) ose të përdorura

Kur artikujt e dorës së dytë ose të përdorur i nënshtrohen shitjes dhe kushtet për vlerën e transaksionit janë plotësuar, ajo metode e vlerësimit do të aplikohet qoftë nëse mallrat janë importuar si mall komercial ose për shfrytëzim privat.

Në rrethanat kur nuk ekziston çmimi i shitjes, metoda e vlerësimit të transaksionit nuk mund të përdoret. Po ashtu, kur artikulli importohet nga një person, tek i cili ka qene në pronësi dhe shfrytëzim për një periudhë të vlefshme para importit, metoda e vlerësimit të transaksionit nuk mund të përdoret. Vlera do të përcaktohet sipas radhës përmes metodave alternative të vlerësimit. Nëse përdoret metoda 6, vlera doganore mund të bazohet në vlerën e mallrave kur është fituar me pak se shumica e humbjes së vlerës për shkak të përdorimit.

11.5. Shitjet e njëpasnjëshme (sukcesive)

Kjo aplikohet kur mallrat i janë nënshtruar një serie të shitjeve para importit. Në rastet e tilla, shitja e fundit që është bërë në zinxhirin komercial para futjes së mallrave në territorin doganor të RKS-se do të konsiderohet si çmimi i shitjes për qëllime të vlerës doganore.

Vlera e transaksionit të mallrave përcaktohet në kohën e pranimit të deklaratës doganore bazuar në shitjen e fundit që është bërë menjëherë para se mallrat të jenë futur në territorin doganor.

11.6. Mallrat e importuara për shitje me dërgesë (sale on consignment)

Mallra të caktuara që i nënshtrohen detyrimeve ad valorem mund të importohen për shitje me dërgesë. Këto mallra eksportohen në RKS për shitje me çmimin me të mirë të fituar për dërguesin në vendin e eksportit. Rregullat e zakonshme të vlerësimit aplikohen në mungesë të çmimit të paguar ose të pagueshëm, vlera doganore duhet të vendoset sipas radhës përmes metodave alternative të vlerësimit.

11.7. Mallrat e importuara për shitje në ankand

Në rastin e pikturave dhe artikujve tjerë të importuar për shitje në ankand, aplikohen rregullat e zakonshme të vlerësimit. Është e nevojshme, në mungesë të çmimit të paguar ose të pagueshëm, që vlera doganore të vendoset sipas radhës përmes metodave alternative të vlerësimit.

12. Koha për qëllime vlerësimi

Koha materiale për vlerësim për qëllime doganore është:

- (i) Për mallrat që deklarohen për hyrje në qarkullim të lirë, data e pranimit nga dogana të deklaratës së deklaruesit mbi qëllimin e tij/saj që mallrat duhet të lirohen në qarkullim të lirë. Kjo duhet të konsiderohet si data kur pranohet hyrja në qarkullim të lirë;
- (ii) Për mallrat që futen në qarkullim të lirë pas ndonjë procedure tjetër doganore, për shembull, përpunim i brendshëm, koha do të përcaktohet siç është në udhëzime për procedurën e duhur doganore.

Në rastin e metodës së vlerës të transaksionit, nëse çmimi në fakt nuk është paguar në kohën materiale të vlerësimit, çmimi i pagueshëm për shlyerje të obligimit do të konsiderohet si bazë për vlerën doganore.

13. Faturat dhe pagesat në monedha të huaja

Ku faktorët që përdoren për të përcaktuar vlerën e mallrave për qëllime doganore shprehen në monedha përveç në Euro, norma e këmbimit që do të përdoret është norma periodike e vendosur në pajtim me pikën 13.1. Kjo normë e këmbimit është e aplikueshme edhe kur pagesa për mallrat është bërë para importit në një normë tjetër të këmbimit.

Duhet të theksohet që legjislacioni i RKS-se siguron që norma e këmbimit që duhet të aplikohet është ajo që është në fuqi në kohën materiale për vlerësim për qëllime doganore.

Procedurat që duhet ndjekur kur pagesa duhet të bazohet në një normë fikse të këmbimit të dakorduar përmes kontratës paraprakisht, janë të përcaktuara në pikën 13.4.

13.1. Vendosja e normës së këmbimit

Normat e këmbimit të publikuara nga Banka Qendrore, do të përdoren për qëllime të vlerësimit doganor.

13.2. Pagesa e bërë në normën fikse të këmbimit

Një fature mund të krijohet në Euro, mirëpo tregon që pagesa duhet të bëhet në valute të huaja në norme fikse të këmbimit me deklarate specifike të krijuar për këtë arsye në hyrje. Në këto rrethana, stafi, nëse është i kënaqur sa i përket mirëbesimit në transaksion, do të llogaris vlerën. Kjo do të bëhet duke shkëmbyer Euron në monedha të huaja në normën fikse të këmbimit dhe duke rishkëmbyer figurën që rezulton në Euro duke përdorur normën që vendos në datën e deklaratës që shfaqet në pikën 13.1.

Kur një fature të jete krijuar në valuta të huaja të këmbyer në Euro në normën fikse të këmbimit të dakorduar me kontratë paraprakisht, çmimi do të konsiderohet si të jete faturuar në monedhën kombëtare. Me kusht që dogana janë të bindur, ajo pagesë duhet të bëhet sipas rrethanave, vlera do të llogaritet në baze të këmbimit të faturuar. Sidoqoftë, nëse një vlerë e tillë është me e ulët sesa ajo e llogaritur sipas normës të këmbimit, kërkohet një deklaratë specifike në hyrje mbi bazat e marrëveshjes.

Në rast të ndonjë dyshimi ose paqartësie në lidhje me kushtet e marrëveshjes, një shpjegim me shkrim mbi metodën e sakte dhe bazat e marrëveshjes duhet të kërkohet nga tregtari.

14. Rregullat e vlerësimit për procedurat specifike doganore

Ekzistojnë dispozita specifike në lidhje me procedura të caktuara doganore kur mallrat lirohen në qarkullim të lirë pas vendosjes së tyre në një trajtim ose shfrytëzim tjetër, për shembull përpunimi i brendshëm ose magazina doganore. Manuali për stafin mbi trajtimet ose shfrytëzimet e ndryshme të lejuara doganore duhet të konsultohet për këto procedura.

15. Lirimi i mallrave para përcaktimit final të vlerës

Kur ka dyshime mbi saktësinë e vlerës së deklaruar, lirimi i mallrave mund të refuzohet ose shtyhet në mënyrë të panevojshme vetëm në rrethanat të caktuara (p.sh. dyshimi mbi një aktivitet mashtrues).

Në rrethana të zakonshme, mallrat duhet të lirohen pas sigurimit të depozitës ose sigurimit të duhur. Brenda këtij kuptimi, është e rëndësishme që niveli i sigurimit ose depozitës të jete i mjaftueshëm për të mbuluar detyrimin potencialisht të rrezikuar.

Shtojca A – Shembujt e dokumenteve të cilat mund të kërkohen nga dogana për qëllime të vlerësimit doganor

Shembujt në vijim nuk janë shterues, mirepo tregojnë disa nga dokumentet të cilat mund të kërkohen nga dogana, dhe varësisht nga rrethanat e transaksionit dhe/ose në rast të dyshimit sa i përket disa ose të gjitha të dhënave të deklaruara.

Dogana ka të drejte që të mbajné dokumentet e prezantuara në dosjet e lendes.

Ndonjë faturë komerciale e mallrave, nëse ka.

Megjithatë, ekzistojnë raste kur mallrat janë shitur pa faturë. Në këto raste deklaruesi duhet të furnizoj dokumentet që mund të konsiderohen si të barasvlershme me faturën. Një faturë mund të përdoret jo vetëm për të pasqyruar çmimin që referohet në nenin 33 të KDA-së, por edhe për të pasqyruar veçoritë tjera, siç janë si në vijim:

- Çmimi i mallrave kur rishiten në RKS, për qëllime të aplikimit të metodës së katërt të përcaktuar në nenin 71.3 të UA 11/2009;
- Elementet për të cilat është parashikuar rregullimi në nenin 36 të KDA-së.

Një kontratë e shitjes mund të përdoret ose kërkohet në mbështetje të aspekteve të ndryshme të faturës, siç janë:

- Ndonjë kufizim i mundshëm, kushte ose konsiderata;
- Ndonjë marrëveshje e mundshme në mes të shitësit dhe blerësit që ndikon në vlerën doganore të mallrave;
- Aktivitetet e ndërmarra pas importit;
- Ndonjë e ardhur dhe rishitje;
- Valuta në të cilën është vendosur çmimi;
- Një normë fikse e këmbimit;
- Pagesat indirekte;
- Kontratat ose dokumentet tjera në lidhje me të drejtat e prodhimit të mallrave të importuara.

Një kontratë për të drejtën e autorit (royalty) për të vërtetuar nëse pagesa e të drejtës duhet të përfshihet në vlerën doganore dhe nëse po, deri në çfarë mase.

Një kontratë agjencie për të vërtetuar shtesat e komisionit ose ndërmjetësimit ose mos përfshirjen e komisionit të blerjes.

Dokumentet e transportit dhe sigurimit me qëllim të përcaktimit, nder te tjera:

Të kushteve të dërgimit;

Të shpenzimeve të dërgimit në vendin e paraqitjes, dhe

Të shpenzimeve të transportit pas arritjes në vendin e paraqitjes.

Regjistrat e kontabilitetit, kryesisht ato të importuesit ose blerësit, për arsye të konstatimit të transferit aktual të fondeve tek eksportuesi ose shitësi, ose për marrjen e informatave mbi komisionet, profitin ose shpenzimet e përgjithshme në zbatimin e metodës së bazuar në çmimin për njësi dhe vlerës se llogaritur.

Dokumentet tjera, p.sh.

Në lidhje me pronësinë në kompanitë e përfshira në transaksione, për të vërtetuar një marrëdhënie të mundshme në mes të shitësit dhe blerësit (neni 62 i UA11/2009);

Fatura dhe kontrata e shitjes ose transferi i tarifave për kuota;

Fatura për pagesat e bëra për certifikatat e vërtetesisë;

Kontratat për reklamim, marketing/organizim të shitjes dhe aktivitete tjera të ndërmarra para ose/dhe pas importit;

Dokumentet financiare, p.sh. për caktimin e shumave të tarifave të interesit/kamatave;

Kontratat, marrëveshjet licencuese ose dokumentet tjera në lidhje me të drejtën e autorit;

Dokumentet relevante në lidhje me asistencën;

Dokumentet mbi sistemin e transferimit të çmimeve (raport ose studim i transferit të çmimeve - transfer pricing systems);

Opinionet e ekspertëve.

Nëse gjatë procedurave doganore nevojitet ndonjë specialistit i fushës, dogana mund të angazhojë një ekspert. Në rastin kur një strukturë kompetente konsideron një veprim të tillë, atëherë Sektori i Vlerës duhet të konsultohet.

Dogana nuk duhet të shpërndajë ndonjë informatë e cila është konfidenciale nga natyra përveç në pajtim me legjislacionin në fuqi.

Shtojca B – Lista kontrolluese (checklist)

Mbledhja e informacionit

1. A janë të disponueshme deklaratat e vlerës doganore?
2. A janë plotësuar plotësisht deklaratat e vlerës doganore? A është përdorur metoda e vlerës së transaksionit? Nëse jo, çfarë metode(e) është përdorur?
3. A janë deklaruar shitje të njëpasnjëshme (sukcesive)?
4. Cilët furnizues janë të përfshirë?
5. A ka ndonjë nga këta furnizues të lidhur me importuesin? Nëse po, cila është natyra e

Marrëdhënies ndërmjet tyre?

6. A janë deklaruar çmime të ndryshme të faturave për të njëjtin produkt nga i njëjti furnizues?
7. A ndryshojnë çmimet e faturave të mallrave të ngjashme të importuara nga furnitorë të ndryshëm?
8. A ka çmime referente (çmimet mesatare të konsideruara si të arsyeshme) për importet e mallrave në dispozicion?

Treguesit e mundshëm të rrezikut për të zgjedhur transaksionet për ti testuar

9. Vlera e mallit është deklaruar në bazë të pro-faturave ose faturave me vlera vetëm për qëllime doganore.
10. Vlera doganore është deklaruar si shumë e rrumbullakosur ose shumë identike.
11. Ka indikacione për një marrëdhënie/lidhje midis furnizuesit dhe importuesit.
12. Ka çmime të ndryshme të deklaruar për produkte/furnizues/origjina të ngjashme.
13. Ka një variacion të madh ndërmjet vlerës doganore të deklaruar dhe vlerës së tregut (të brendshme shitjet në treg).
14. Ka një variacion të madh ndërmjet vlerës doganore të deklaruar dhe çmimeve referente (nëse ka në dispozicion). Paraqitja dhe/ose përmbajtja e faturave nga i njëjti furnizues nuk është konsistente.
15. Përfshihen shitje të njëpasnjëshme/sukcesive.
16. Ka një tregtar ose një kompani të tretë (agent blerës) i përfshirë në transaksione.
17. Mallrat vijnë nga një vend pa marrëveshje për asistencë reciproke me vendin tone ose nga vendet ku është e vështirë të merret informacion.
18. Pagesat nuk i bëhen direkt furnizuesit nga operatori ekonomik.

19. Transporti është i parapaguar nga operatori ekonomik (rreziku i anashkalimit të tij nga vlera doganore).

Kontrollet që do të kryhen/Kontrolle dokumentare

Ekzaminoni të dhënat, llogaritë dhe dokumentacionin mbështetës të operatorit dhe kontrolloni nëse:

20. Ka indikacione se ka një marrëdhënie, ka rritje të mëvonshme të çmimeve nga

furnizuesi që është i lidhur me importuesin, pagesat kompensuese, ose nëse shitësi, i cili është lidhur me importuesin, heq dorë nga pagesat edhe pse ai ka të drejtë t'i marrë ato.

21. Është zbatuar metoda e saktë për përcaktimin e vlerës doganore.

22. Vlera e deklaruar në doganë është në përputhje me urdhër blerjet, kontratat, kuponat, faturat etj.

23. Kushtet e dorëzimit në faturat dhe kontratat e mallrave (Incoterms) përputhen me tarifat e mallrave të deklaruar në doganë dhe me dokumente transporti.

24. Shumat e deklaruar në doganë si tarifat e sigurimit janë në përputhje me kushtet e politikat e sigurimit të operatorit.

25. A ka ndonjë indikacion për shtesa të tjera? Nëse po, kontrolloni se:

a) janë shtuar saktë në vlerën doganore;

b) ekziston ndonjë dokument që tregon shtesa (p.sh. faturat e komisionit, faturat e blerjeve, dërgimi i faturave, dokumenteve të mallrave, etj.),

c) ka llogari të lidhura me te DPI, komisionet, kërkimin dhe zhvillimin, transporti, sigurimi dhe kosto të tjera;

d) ka pagesa që lidhen me shtesa të mundshme?

e) për pagesat e bëra paraprakisht, a janë shtuar ato në vlerën doganore të deklaruar?

26. Asnjë kosto nuk është përfshirë në vlerën doganore.

27. Nëse po, kontrolloni nëse:

a) ato nuk duhet të përfshihen në vlerën doganore (p.sh. komisioni i blerjes)

b) janë llogaritur saktë dhe janë paraqitur veçmas nga çmimi i paguar ose për t'u paguar.

28. Është zbatuar kursi i saktë i këmbimit për valutat.

29. Të gjitha regjistrimet në llogaritë e lidhura me furnitorët jashtë RKS-së mbështeten nga deklaratat doganore.

30. Shumat e regjistruara në llogaritë e blerjeve jashtë RKS-së përputhen me vlerat e deklaruar në deklaratë doganore.
31. Shumat e shënuara në faturat e përdorura për zhdoganimin e mallrave shënohen në llogaritë e operatorit.
32. Ka shënime në llogari me vlera të pazakonta, komente të pazakonta, metoda të pazakonta të hyrjes në llogari etj.
33. Kushtet janë plotësuar kur janë aplikuar shitje të njëpasnjëshme dhe pagesat ndaj furnitorët përputhen me vlerat e deklaruar në doganë.
34. Paratë për mallrat e importuara transferohen nëpërmjet një shoqërie të tretë. Nëse po, konstatojnë atë vlera i është shtuar saktë vlerës doganore.
35. Kur metoda e transaksionit nuk mund të zbatohet, kontrollojnë se vlera doganore ishte e rregullt llogaritë sipas metodës së përdorur duke shqyrtuar çdo dokumentacion mbështetës.

DOGANA E KOSOVËS - CARINA KOSOVA - KOSOVO CUSTOMS

31.10.2022 DALJE - IZLAZ - PASSING

No/Bu/Na 01/1122/2022

Drejtoria Qendrore - Opšta Uprava - Central Administration

Republika e Kosovës

Republika Kosova - Republic of Kosovo

Qeveria - Vlada - Government

Ministria e Financave, Punës dhe Transfereve

Ministarstvo za Finansije, Rada i Transfere - Ministry of Finance, Labour and Transfers

Dogana e Kosovës - Carina Kosova - Kosovo Customs

Priručnik za carinsko vrednovanje robe

Ovaj priručnik predstavlja vodič za tumačenje carinskih propisa koje reguliše vrednovanje robe za carinske svrhe kako je definisano Zakonikom o Carini i Akcizama (03-L/109) i administrativnim uputstvom 11/2009 za primenu ZCA, i mora se čitati zajedno sa pomenutim zakonodavstvom. Priručnik je sastavljen na osnovu dobrih praksi koje primenjuju zemlje EU i kao takav predstavlja vodič koji će koristiti carinskim službenicima koji se, u okviru opisa posla, bave i nadgledaju vrednovanje robe.

Sadržaj

1. Uvod	4
1.1 Šta je carinsko vrednovanje robe	4
1.2 Zašto je neophodna carinska vrednost	4
1.3 Propisi za carinsku vrednost	4
1.4 Gde su određene carinske stope za robu	4
1.5 Da li se carinska vrednost koristi u druge svrhe.....	5
1.6 Kako se proračunava carinska vrednost	5
1.7 Da li su za vrednovanje potrebni dokumenti.....	5
2. Metode vrednovanja za carinske svrhe.....	5
2.1 Metode vrednovanja.....	5
2.2 Kako upotrebiti metode vrednovanja	6
3. Prva metoda (1) – Metoda transakcijske vrednosti.....	6
3.1 Šta je transakcijska vrednost.....	6
3.2 Koja je placena cena	7
3.3 Šta ako carina ospori iznos deklarisanе carinske vrednosti?.....	7
3.4 Definicija "povezan "	7
3.5 " Povezanost " nije nužno odlučivati	8
3.6 Prihvatanje transakcijske vrednosti	8
3.7 Šta treba dodati ceni koja se trenutno plaća ili je plativa	8
3.8 Da li postoji dozvoljeni popust od carinske vrednosti	10
3.9 Tarife za carinjenje.....	12
3.10 Vremenska tolerancija.....	12
4. Ostale metode vrednovanja	12
4.1 Razmatranje ostale metode vrednovanja	12
4.2 Druga metoda (2)-Transakcijska vrednost jednake robe	12
4.3 Treća metoda (3) – Transakcijska vrednost slične robe.....	13
4.4 Četvrta metoda (4) – Vrednovanje po jedinici mere.....	13
4.5 Peta metoda (5) – Metoda proračunate vrednosti.....	14
4.6 Šesta metoda (6) – dostupne informacije (fleksibilna metoda).....	14
5. Šta znači pojam „Dostupne informacije“	15
5.1.Koji su izvori dostupnih informacija?.....	15
6. Vrednovanje besplatne robe	15
6.1 Vrednovanje besplatne zamenske robe.	15
7. Vrednovanje jamstvene robe i lizinga.....	16
8. Izgubljena, oštećena ili roba sa greškom.....	16
8.1 Dokazi o izgubljenoj, oštećenoj ili robu sa greškom.....	16
8.2 Kako se izračunava revidirana carinska vrednost	16
8.3 Šta ako se nakon uvoza utvrdi da je roba sa greškom	17

9. Dodatna plaćanja (tarife).....	17
9.1 Tarife prevoza.....	17
9.2 Tarife vazdušnog prevoza.....	17
9.3 Poštanske tarife.....	17
9.4 Tarife osiguranja.....	18
9.5 Tarife utovara i rukovanja.....	18
9.6 Carinske dazbine i porezi se primenjuju van RKS.....	19
9.7 Tarife (plaćanja) koje se mogu isključiti.....	19
9.8 Dokumenti transporta	19
10. Mesto ulaska (deklarisanje).....	21
10.1 Standardno mesto ulaska (deklarisanje)	21
11. Primena pravila vrednovanja u posebnim slučajevima	21
11.1 Kombinovana kupovina	21
11.2 Privatni uvoz	21
11.3 Kreditna kupovina.....	21
11.4 Polovni artikli (second hand).....	22
11.5 Sukcesivna prodaja.....	22
11.6 Uvezena roba za prodaju na konsignaciju.....	22
11.7 Uvezena roba za prodaju na aukciji.....	22
12. Vremenski rok za vrednovanja... ..	22
13. Fakture i plaćanja u stranim valutama	23
13.1 Određivanje stope kursa.....	23
13.2 Plaćanje koje se vrši po fiksnom kursu	23
14. Pravila vrednovanja za posebne carinske postupke.....	24
15. Puštanje robe pre konačnog utvrđivanja vrednosti	24
Prilog A- Primeri dokumenata koje mogu biti potrebne za carinsko vrednovanja robe.....	25
Prilog B – Kontrolna lista	27

1. Uvod

1.1 Šta je carinsko vrednovanje robe?

Carinsko vrednovanje se koristi za utvrđivanje vrednosti robe u različitim carinskim postupcima kao što su uvoz, izvoz, carinsko skladište, aktivno oplemenjivanje, itd. Carinska vrednost je od suštinskog značaja za određivanje tačnog iznosa bilo kojih carinskih dažbinha koja se plaća na uvezenu robu.

1.2 Zašto je neophodna carinska vrednost?

U većini slučajeva, carinska dažbina se naplaćuje kao procenat vrednosti uvezene robe „ad valorem carinska dažbina“. Da bi se izračunao iznos dažbine, prvo se mora utvrditi carinska vrednost.

1.3 Propisi za carinsku vrednost

Propisi koje utvrđuje pravila o carinskoj vrednosti definisani su u članovima 32 do 40 Zakonika o carini i akcizama (ZCA) i članovima 60 do 92 Uputstva 11/2009 za primenu ZCA.

Ove odredbe su u skladu sa Sporazumom o implementaciji člana VII Opšteg sporazuma o carinama i trgovini (GATT).

Osnovni principi Sporazuma STO o carinskoj vrednosti prema Sporazumu o primeni člana VII (GATT) su sledeći:

- glavni oslonac u vrednosti transakcije;
- jedinstvenost u vrednovanju;
- pravičnost i neutralnost;
- jednostavnost i nepristrasnost kriterijuma;
- u skladu sa poslovnom praksom.

Svrha ovog sporazuma i ministarskih odluka STO je stvaranje fer, neutralnog i jednostavnog sistema za određivanje carinske vrednosti, koji će odražavati komercijalnu realnost, što su zapravo osnovni principi određivanja carinske vrednosti i u Carina Kosova CDK).

1.4 Gde su određene carinske stope za robu?

Detalji carinskih stopa su definisani u Integrisanoj tarifi Kosova (TARIK) koja se sastoji od nomenklature robe (šifre i opisa) zasnovane na Harmonizovanom sistemu Svetske carinske organizacije (SCO) i Kombinovanoj nomenklaturi Evropske zajednice.

S obzirom da se neke specifične mere Kosova ne mogu rešiti u okviru Kombinovane nomenklature, bilo je neophodno kreirati dodatna potpoglavlja na nivou TARIK-a (šifre 9 i 10).

1.5 Da li se carinska vrednost koristi u druge svrhe?

U Republici Kosova (RKS), carinska vrednost je potrebna za:

- **Svrhe PDV-a**

U skladu sa članom 64. važećeg Zakona o PDV-u, definisano je kako sledi:

“Carina Kosova u ime PAK-a treba da proceni, utvrđuje i ubira PDV-e na uvoze, izvoze i oko drugih carinskih aranžiranja, i nadležna je i za druge funkcije oko administriranja PDV-a ako se to traži”.

- **Za statistike uvoza**

Radi izrada statističkih podataka o spoljnoj trgovini u skladu sa važećim zakonom.

- **Za neke tarifne kvote**

Kada kvota primenjuje ograničenje vrednovanja na određenu uvoznu robu, kako je definisano u TARIK-u (npr. X materijal sa ukupnim obimom kvote od XX €).

- **Za neka pravila porekla**

Kada pravilo primenjuje kriterijume vrednovanja (npr. proizvođač proizvoda X gde vrednost materijala bez porekla ne prelazi vrednost od 40% cene ex works)

1.6 Kako se proračunava carinska vrednost?

Postoji šest 6 metoda za proračunavanje vrednosti robe za carinske svrhe. Međutim, osnovni metod vrednovanja je prvi metod – *metoda transakcijske vrednosti*. Vrednost transakcije se definiše kao cena koja je stvarno plaćena ili plativa za robu prodatu za izvoz u carinsko područje Republike Kosova, prilagođena po potrebi, u skladu sa članovima 36 i 37 ZCA.

Metoda 1 treba koristiti pre nego što pređete na metod 2 i tako dalje. Detalji o tome kako i kada koristiti druge metode vrednovanja definisani su u tačkama 2, 3 i 4.

1.7 Da li su za vrednovanje potrebni dokumenti?

Carina može zatražiti dokumentaciju i informacije o bilo kakvom uvozu i korišćenim metodama vrednovanja – vidi Prilog A.

2. Metode vrednovanja za carinske svrhe

2.1 Metode vrednovanja

Postoji šest 6 metoda za proračunavanje vrednosti robe za carinske svrhe:

1. Metoda 1-	transakcijske vrednosti;
2. Metoda 2-	transakcijske vrednosti jednake robe;
3. Metoda 3-	transakcijske vrednosti slične robe;
4. Metoda 4-	Vrednost po jedinici mere (metoda odbijanja);
5. Metoda 5-	Proračunata vrednost;
6. Metoda 6-	Vrednost na osnovu dostupnih informacija;

Gore navedene metode moraju se primeniti po redosledu, međutim, uvoznici mogu izabrati da promene redosled primene metoda (4) i (5).

2.2 Kako upotrebiti metode vrednovanja

Najčešća metoda vrednovanja je transakcijska vrednost, koja se primenjuje na osnovu fakturne cene. Kada je moguće, ovo je metoda koji treba koristiti. Samo kada se metoda transakcijske vrednosti ne može koristiti, mogu se uzeti u obzir i drugi metodi. U takvim slučajevima carinska vrednost se utvrđuje prelaskom na druge metode po redu. Samo kada se vrednost ne može utvrditi prema odredbama prethodnog metoda redom, primenjuju se odredbe sledeće metode.

3. Prva Metoda (1) – Transakcijska vrednost

3.1 Šta je transakcijska vrednost ?

Transakcijska vrednost se definiše kao cena koja je stvarno plaćena ili plativa za robu prodatu za izvoz u carinsko područje Republike Kosova, prilagođena po potrebi, u skladu sa članovima 36 i 37 ZCA.

Carinska vrednost uvezene robe je vrednost transakcije, koja predstavlja stvarnu cenu plaćenu ili plativu za robu prodatu za izvoz na carinsko područje Republike Kosova, prilagođena po potrebi, u skladu sa članovima 36. i 37., prilagođeno prema stavu 3.8 ovog vodiča, pod uslovom da:

- (i) Ne postoje ograničenja za raspolaganje ili upotrebu robe od strane kupca osim ograničenja koja:
 - a) Oni su nametnuti, propisani zakonom ili traže državni organi, npr. uvozna dozvola;
 - b) Ograničiti geografsku oblast u kojoj se roba može preprodati; ili
 - c) Ne utiču značajno na vrednost robe;
- (ii) Prodaja ili cena ne podleže nikakvim uslovima ili zahtevima zbog kojih se ne može utvrditi carinska vrednost robe kojoj se određuje vrednost. Kada se može utvrditi vrednost uslova ili zahteva, to će se smatrati indirektnim plaćanjem od strane kupca prodavcu i delom stvarno plaćene ili plative cene. Ovo važi ako se uslov ili zahtev ne odnosi na aktivnosti koje je kupac preduzeo za svoj račun, osim onih za koje je usklađivanje dato u tački 3.7.

- (iii) Nijedan deo prihoda od bilo koje naknadne preprodaje, posedovanja ili korišćenja robe neće biti vraćen direktno ili indirektno prodavcu, osim ako se ne izvrši prilagođavanje prema tačku 3.7 (f);
- (iv) Ako su kupac i prodavac u svezi (videti tačke 3.4 i 3.5), transakcijska vrednost se može koristiti sve dok na cenu ne utiče sveza između strana.

Jedini uslov koji kupac mora da ispuni je da bude strana u kupoprodajnom ugovoru. On/ona ne mora da ima prebivalište ili boravište u RKS.

3.2 Koja je plaćena cena?

Stvarno plaćena ili plativa cena je ukupno plaćanje koje je izvršio ili će izvršiti kupac za, ili u ime prodavca za uvezenu robu. U cenu su proračunata sva plaćanja koja su izvršena ili koja će biti izvršena kao uslov prodaje uvezene robe od strane kupca prodavcu. Plaćanje ne mora nužno biti u obliku transfera novca. Plaćanje se može izvršiti putem akreditiva ili bilo kojeg drugog instrumenta. Može biti direktno ili ne. Primer indirektnog plaćanja bi bilo plaćanje duga koji kupac duguje prodavcu.

3.3 Šta ako carina ospori iznos deklarisanu carinske vrednosti?

Kada postoji osnovana sumnja u deklarisanu vrednost stvarno plaćene ili plative cene za robu prodatu za izvoz na carinskom području, kada smatra da je to potrebno, carina može obavestiti uvoznika na osnovu sumnje u njenu vrednost i svrhu prilagođavanja vrednosti u skladu sa tim. Kada će predloženi propis štetno uticati na uvoznika, ako se to zahteva pre donošenja konačne odluke carine, uvoznik može imati mogućnost da odgovori na zahtev carine i izrazi svoje mišljenje.

Ukoliko carina, bez traženja dodatnih dokaza ili nakon što je uvozniku dala pravo da pruži dodatne dokaze, odluči da ne prihvati deklarisanu vrednost, konačna odluka mora biti saopštena u pisanoj formi uvozniku, koji u zakonskim rokovima može izjaviti žalbu Sektoru za razmatranje odluka (SRO).

3.4 Definicija “u svezi”?

Za potrebe tačke 3.1 (iv), sistem vrednovanja smatra da su kupac i prodavac u svezi jedni sa drugima ako:

- Oni su službenici ili direktori u svojim poslovima;
- Pravno priznat kao poslovni partner;
- Oni su radnici i poslodavci;
- Svako lice koje direktno ili indirektno poseduje, kontroliše ili drži 5% ili više glasačke moći ili udela u oba preduzeća;

- Jedan od njih direktno ili indirektno kontroliše drugog;
- I jedno i drugo direktno ili indirektno kontroliše treća osoba;
- Zajedno direktno ili indirektno kontrolišu treću osobu; ili
- Oni su članovi iste porodice.

Za potrebe vrednovanja, lica, fizička ili pravna, mogu biti međusobno u svezi u poslovnom odnosu, na primer, jedno je jedini agent drugog. Oni će se smatrati da su u svezi samo ako su jedno s drugim u gore navedenim odnosima.

3.5 Sveza “nije nužno odlučivati”?

Činjenica da su kupac i prodavac u svezi u okviru uslova iz tačke 3.4 nije dovoljan osnov da se vrednost transakcije smatra neprihvatljivom. Ovo može biti osnova samo kada je odnos uticao na cenu i to utiče da se ne koristi metoda vrednovanje vrednosti transakcije. Uvoznik ima priliku da dokaže da odnos nije uticao na vrednost transakcije. Kada carina ima osnova da smatra da je odnos uticao na cenu, ona mora da saopšti svoje razloge deklarantu, u pisanoj formi ako je potrebno, i mora mu se dati mogućnost da odgovori.

3.6 Prihvatanje transakcijske vrednosti

U prodaji između lica u svezi, vrednost transakcije će se takođe prihvatiti kao vrednost kad god uvoznik dokaže da je ta vrednost približna za jedan od sledećih slučajeva koji se dešavaju u vreme uvoza ili oko njega:

- (i) Transakcijska vrednost u prodaji između nepovezanih prodavaca i kupaca za jednaku ili sličnu robu za izvoz u RKS; ili
- (ii) Carinska vrednost jednake ili slične robe, koja je utvrđena prema četvrtom ili petom metodu.

Treba napomenuti da je na uvozniku, a ne na carini, da odluči da li će primeniti ove uporedne uzorke. Kada se primenjuju uzorci, treba uzeti u obzir razlike predstavljene u komercijalnim nivoima, nivoima količina i dodatnim prilagođavanjima iz tačke 3.7. Moraju se uzeti u obzir i troškovi koje prodavac ima za prodaju kupcima sa kojima nisu u vezi, a koji nisu nastali u prodaji između kupaca sa kojima su u vezi.

Uzorci se mogu koristiti samo u svrhu poredenja. Ne mogu se koristiti za postavljanje zamenskih vrednosti.

3.7 Šta treba dodati ceni koja se trenutno plaća ili je plativa?

Sledeće plaćanja se moraju dodati ceni koja je plativa (osim ako je već uključena):

- (a) **Troškovi isporuke:** Troškovi transporta, osiguranje isporuke ili rukovanje u vezi sa isporukom robe do granice RKS. Vidi tačku 9 u vezi dodatnih plaćanja.
- (b) **Provizije:** Posebna plaćanja provizije ili brokera, uključujući provizije od prodaje – vidi tačku 9.7 za više detalja. Provizije za kupovinu su isključene ako su prikazane odvojeno od plaćene ili plative cene za robu.
- (c) **Plaćanja za autorsko-intelektualno svojine (royalties)** i licencna prava u vezi sa robom kojoj se određuje vrednost, a koja kupac mora da plati, direktno ili indirektno, kao uslov za prodaju robe kojoj se određuje vrednost. Ovo se radi samo kada oni već nisu dodati stvarnoj plaćenju ili plativoj ceni. Međutim, plaćanja za autorsko-intelektualnu svojinu i licence ne bi trebalo da se dodaju stvarno plaćenju ili plativoj ceni kada predstavljaju plaćanja za pravo na reprodukciju robe uvezene u RKS, ili plaćanja koju izvrši kupac za pravo distribucije ili preprodaje uvezene robe ako takva plaćanja nisu uslov prodaje za izvoz robe u RKS.
- (d) **Kontejneri i ambalaža.** U meri u kojoj ih je prouzrokovao kupac i nisu uključeni u stvarno plaćenu ili plativu cenu na sledeći način:
 - (i) Vrednost kontejnera, koji se tretiraju kao jedinica, za carinske svrhe, sa predmetnom robom. To bi, između ostalog, uključivalo futrole za kamere, futrole za muzičke instrumente ili druge kofere koje su posebno oblikovane ili prilagođene da sadrže određeni predmet ili skup predmeta. Moraju biti pogodni za dugotrajnu upotrebu i biti predstavljeni sa artiklima za koje su namenjeni. Kada kutije podležu ponovnom uvozu, njihov trošak će se, na zahtev uvoznika, proporcionalno raspodeliti prema potrebi;
 - (ii) Troškovi pakovanja, koji uključuju troškove rada i materijala.

Kontejneri iz tačke (d) (i), su oni u kojima se roba drži tokom uvoza i u kojima se roba prodaje u normalnom toku tržišta. Cena takvih kontejnera mora biti uključena u carinsku vrednost. Vrednost bilo kog kontejnera, za koju se razumno predstavlja da je vraćena, može biti isključena. Međutim, moraju biti uključena sva plaćanja koja uvoznik plaća u vezi sa njihovom upotrebom ili njihovim vraćanjem pošiljaocu. Kada sam kontejner podleže plaćanju carine, carinska vrednost kontejnera mora biti utvrđena u skladu sa uobičajenim odredbama vrednovanja. U slučaju transportnih sredstava kao što su transportni kontejneri, troškovi korišćenja kontejnera su uključeni u carinsku vrednost kao deo troškova transporta.

Ambalaža iz tačke (d) (ii) označava bilo koju spoljašnju ili unutrašnju posudu, nosače, omote ili nosače koji nisu transportna sredstva (npr. transportni kontejneri), cerade, transportna oprema ili pomoćna sredstva. Troškovi takve ambalaže i materijala za pakovanje moraju biti uključeni u vrednost za carinske svrhe.

- (e) **Pomoćni predmeti:** artikle koji se ponekad nazivaju pomoćnim artiklima kupac može isporučiti, bilo da direktno i besplatno ili po sniženoj ceni, za upotrebu u proizvodnji ili prodaji robe. Potrebno je utvrditi da vrednost pomoćnih predmeta nije uključena u cenu koja se trenutno plaća ili je plativa. U takvim okolnostima, dodeljena vrednost, prema potrebi, treba da uključuje:

- (a) Materijali, elementi, delovi i slični artikli uključeni u uvezenu robu;
- (b) Alati, matrice, kalupi i slični artikli koji se koriste za proizvodnju industrijskih proizvoda;
- (c) Materijali koji se troše u proizvodnji uvezene robe; i
- (d) Inženjerski, razvojni, umetnički radovi, nacrti i planovi i šeme (osim šema istraživanja i idejnog projekta) koji se obavljaju na drugom mestu osim u RKS i neophodni su za proizvodnju uvezene robe.

Stvaraju se okolnosti kada su alati, matrice i kalupi iz tačke b) neophodni za upotrebu u proizvodnji uvozne robe. Troškovi proizvodnje ovih alata mogu se uključiti u vrednost uvezene robe za potrebe carine. Ovo se radi kada takvi troškovi nisu uključeni u stvarno plaćenu ili plativu cenu. Ovo je pozicija uprkos činjenici da se stvarni model, kalup itd. može posebno fakturisati i ne može se uvoziti sa proizvedenim artiklima ili robom ili uopšte.

Proporcionalna podela takvih plaćanja mora se izvršiti na razuman način koji odgovara okolnostima. Postoje različite mogućnosti. Vrednost se može, na primer, podeliti proporcionalno:

- U prvoj pošiljci, ako uvoznik želi da plati carinu na vrednost odjednom; ili
- Preko većeg broja jedinica proizvedenih do trenutka prve isporuke; ili
- O ukupnoj predviđenoj proizvodnji za koju postoje određeni ugovori ili obaveze za tu proizvodnju.

Korišćena metoda razdvajanja će se zasnivati na dokumentaciji koju je dostavio uvoznik

- (f) **Prihod od preprodaje.** Vrednost bilo kog dela prihoda od bilo koje naknadne preprodaje, raspolaganja ili korišćenja uvozne robe koja se akumulira, bilo direktno prodavcu ili ne.

3.8 Da li postoji dozvoljeni popust od carinske vrednosti?

Kada se vrednost zasniva na ceni na fakturi, neki popusti su obično dozvoljeni pod uslovom da su ti popusti jasno navedeni u dokumentima koje je napravio prodavac.

Popusti: Popusti odbici se mogu isključiti jedino kada se odnose na uvezenu robu kojoj se utvrđuje vrednost i kada postoje važeća ugovorna prava za popuste u materijalnom trenutku kada je vrednovanje izvršena. Popusti (kao što su slučajni ili retroaktivni popusti) koji se odnose na prethodni uvoz ne mogu se u potpunosti tražiti na tekući uvoz.

- (i) Trgovački ili količinski popusti. Prodavac možda neće uključiti ove popuste kada ih zaradi. Drugim rečima, plaćena ili plativa neto cena ovih popusta je prihvatljiva. Ako trgovac je u vezi sa prodavcem, popusti će biti dozvoljeni ako ta veza ne utiče na cenu robe;
- (ii) Popusti u gotovini i prethodni ugovori. Prodavac takode ne može da uključi ove popuste iz sledećih razloga:

- a. Kada je uplata koja pokazuje popust izvršena u trenutku puštanja u slobodan promet;
- b. Ukoliko se plaćanje ne izvrši u trenutku puštanja u slobodan promet, biće dozvoljeno na navedenom nivou pod uslovom da su ti popusti obično prihvaćeni u okviru dotičnog trgovačkog sektora;
- c. Ako je popust veći od uobičajeno prihvaćenog u dotičnom trgovačkom sektoru, isti će biti prihvaćen samo ako se može dokazati, gde je potrebno, da je roba stvarno prodana po ceni navedenoj kao cena koja je stvarno plaćena ili plativa, a popust je i dalje dostupan u vreme slobodnog prometa.

Kujdes duhet te tregohet kur ka zbritje, përveç atyre te cekura ne fature. Mund te ndodhin raste kur shprehja “zbritje” përdoret ne kuptim te veçante ose ne lidhje me rastet e veçanta, p.sh. kompensimi i defekteve gjate realizimit te porosive te mëparshme. Ne rastet e tilla dhe ne te gjitha rastet kur pretendohet një zbritje e natyrës jo te drejtpërdrejte, arsyetimi qe nënvizon zbritjen duhet te verifikohet.

Troškovi dostave unutar RKS. Ako troškovi prodavca ili prevoznika uključuju isporuku preko granica RKS, dodatni troškovi se mogu odbiti za takvu isporuku, pod uslovom da su deklarirani odvojeno od plaćene ili plative cene za robu – videti tačku 9.7 za više detalja.

Dažbine i porezi u RKS. Carinske dažbine ili drugi porezi mogu se odbiti od plaćene ili plative cene za izračunavanje carinske vrednosti ako su uključeni.

Dividende: Isplate dividendi prodavcu mogu se odbiti.

Komercijalne aktivnosti vezane za uvoznu robu. Uvoznici mogu da odbiju troškove sledećih aktivnosti koje obavljaju o svom trošku:

- Reklamacija
- Promocija, ili
- Garantne usluge

Pored toga, ne bi trebalo da budu uključene bilo kakve uplate za opštu trgovačku podršku koja nije u vezi sa uvezenom robom.

Napomena: troškovi aktivnosti marketinga koje snosi prodavac biće uračunati u carinsku vrednost čak i ako se naplaćuju odvojeno od fakturne cene robe.

Izvozne kvote i plaćanje za licence. Plaćanja za izvozne kvote i dozvole mogu se isključiti iz carinske vrednosti, ali se moraju uključiti plaćanja za sertifikate o autentičnosti mesa.

Kamate. mogu biti isključene ako se plaćaju po finansijskim ugovorima za kupovinu uvezene robe, pod uslovom da su ove naknade prijavljene odvojeno od plaćene ili plative cene za robu.

Pravo na reprodukciju. Plaćanja za ova prava mogu biti isključena ako su deklarirana odvojeno od plaćene ili plative cijene za robu.

Poslovi nakon uvoza. Tarife za sledeće mogu biti isključene:

- Građevinski radovi
- Gradnja
- montaža
- Održavanje ili tehnička pomoć za robu kao što su industrijska postrojenja, mašine ili teška oprema. Radovi se mogu obaviti pre ili posle uvoza sve dok se obavljaju kao deo ugradnje uvezene robe, a tarife se moraju deklarirati odvojeno od cene plaćene ili plative za robu.

Tarife menadžmenta. Tarife menadžmenta plaćene prodavcu mogu biti isključene. Ovo će uključivati tarife za opšte usluge administracije, marketinga, računovodstva, itd., koje se ne odnose na uvezenu robu.

3.9 Tarife za carinjenje

Tarife za carinjenje, bilo da su uključene u cenu fakture ili na drugi način naplaćene od uvoznika, uključuju se u vrednost carine samo u meri u kojoj su povezane sa troškovima pre uvoza.

3.10 Vremenska tolerancija

Ne postoji rok u kome se plaćena ili plativa cena može prihvatiti kao carinska vrednost. shodno okolnostima, stvarno plaćena ili plativa cena može se prihvatiti kao osnova za carinsku vrednost bez obzira na datum sklapanja ugovora.

4. Ostale metode vrednovanja

4.1 Razmatranje ostale metode vrednovanja

Većina uvoza će biti deo vrednovanja prema metodi transakcijske vrednosti. Međutim, kada se, na primer, teret uvozi pod drugim uslovima i ne postoji stvarna cena koja se plaća ili je plativa, onda se vrednost transakcije ne može koristiti. Zatim treba koristiti sledeći metod, metod "jednake robe".

4.2 Druga Metoda (2) - transakcijska vrednost jednake robe

Ovaj metod se definiše kao transakcijska vrednost jednake robe prodane za izvoz u RKS i izvezene u vreme ili približno u vreme vrednovanja robe.

Za određivanje carinske vrednosti po metodi jednake robe, za određivanje carinske vrednosti treba koristiti prodaju na istom komercijalnom nivou i suštinski iste količine.

Ukoliko takva prodaja ne postoji, može se koristiti prodaja na drugom komercijalnom nivou i/ili druga količina. Moraju se izvršiti odgovarajuća prilagođavanja kako bi se ove promene uzele u obzir. Ovo se može uraditi samo kada su dostupni dokazi koji jasno pokazuju razumnost i tačnost takvih prilagođavanja. Prilagođavanja će takođe biti dozvoljena da se uzmu u obzir značajne

razlike u troškovima isporuke, rukovanja i osiguranja koje proizilaze iz promena u udaljenosti i načinima transporta.

Za utvrđivanje carinske vrednosti po metodi jednake robe, prednost treba dati transakcijske vrednosti robe proizvedena od istog proizvođača. Ako poređenje nije moguće, onda se može koristiti transakcijska vrednost robe koju je proizvela druga osoba. Ako se pronađe više od jedne transakcijske vrednosti robe, za utvrđivanje carinske vrednosti uvezene robe treba uzeti u obzir najnižu vrednost.

Za utvrđivanje carinske vrednosti po metodu identične robe mogu se koristiti samo one carinske vrednosti identične robe utvrđene metodom transakcione vrednosti. Carinska vrednost utvrđena, na primer, po četvrtom metodu ne može se koristiti.

4.3 Treća Metoda 3 –Transakcijska vrednost slične robe

Ovaj metod se definiše kao transakcijska vrednost slične robe prodate za izvoz u RKS i izvezene u vreme ili približno u vreme vrednovanja robe. Odredbe iz tačke 4.2 se takođe primenjuju na ovaj metod vrednovanja. Razlika je u tome što se koriste slična, a ne jednaka roba.

Slična roba će se u nekim aspektima razlikovati od robe kojoj se određuje vrednost. Izvršavaju iste funkcije, su proizvedeni u istoj zemlji i komercijalno zamenljivi s robom kojoj se određuje vrednost.

4.4 Četvrta Metoda 4 –Vrednovanje po jedinici mere (metoda odbijanja)

Ukoliko se koristi metoda po jedinici mere, carinska vrednost se obračunava na osnovu jedinične cene po kojoj je roba prodana za izvoz u RKS. Cena po jedinici može biti za uvoznu, jednaku ili sličnu robu. Moraju se prodavati prema uslovima u kojima su uvezeni i u najvećoj akumuliranoj količini. Kupac i prodavac ne moraju biti u svezi.

Cena je podložna sledećih odbijanja:

- (i) svaku proviziju koja se obično plaća ili je saglasna da se plati ili dodatke koji se obično vrše radi dobiti i opštih troškova u vezi sa prodajom u RKS uvezene robe iste klase ili vrste. Ovo uključuje direktne i indirektne troškove za marketing dotične robe;
- (ii) Uobičajeni troškovi transporta i osiguranja i povezani troškovi nastali unutar RKS; i
- (iii) Carinske dažbine i drugi porezi koji se plaćaju u RKS zbog uvoza ili prodaje robe.

Cena jedinice se definiše kao cena u kojoj se proda najveći broj jedinica na prvom komercijalnom nivou nakon uvoza tokom koje se takva prodaja i dešava.

Prodaja u vreme ili približno tokom uvoza robe kojoj se određuje vrednovanje obično treba da se koristi u ovoj metodi. Međutim, ako se takva prodaja ne dogodi, koristiće se prodaja najranijeg datuma nakon toga. Ovo pod uslovom da se takva prodaja desi u roku od 90 dana od datuma uvoza. Najraniji datum nakon toga se definiše kao datum kada je izvršena prodaja uvezene ili identične ili slične robe u dovoljnim količinama da se utvrdi cena po jedinici.

Odredbama je takođe predviđeno da ako uvoznik zahteva da se može **iskoristiti** prodaja uvezene robe nakon daljnjeg obrađivanja. Ovo se može koristiti kada se uvezena, jednaka ili slična roba ne prodaje u RKS u uslovima u kojima je uvezena. Mora se izvršiti odgovarajuća nadoknada za dodatnu vrednost obrađivanja i odbitaka koji su gore navedeni.

Metoda zasnovana na ceni jedinici može se koristiti pod uslovom da se u pogledu prodaje nakon uvoza odnosi na:

- kupac i prodavac nisu međusobno u svezi; i
- kupac nije isporučio, direktno ili indirektno, besplatno ili po sniženoj ceni, nijedan element, kao što su pomoćni artikli, za upotrebu u vezi sa proizvodnjom i prodajom za izvoz uvezene robe.

Osoblje treba da bude upoznata da uvoznici imaju mogućnost da posluju po metodi proračunate vrednosti pre upotrebe metode odbijanja, ako žele.

4.5 Peta Metoda (5) – Metoda proračunate vrednosti

Metoda proračunate vrednosti se koristi kada je prodavac aktuelni proizvođač robe i ima pristup svim informacijama u vezi sa proizvodnjom uvezene robe. Carinska vrednost se utvrđuje izračunavanjem iznosa sledećih elemenata:

- i. Troškovi ili vrednost materijala i izrade ili drugih obrađivanja uključene u proizvodnju uvezene robe;
- ii. Iznos dobiti i opštih rashoda. Direktni i indirektni troškovi proizvodnje i prodaje robe za izvoz koji nisu obuhvaćeni u tački (i), čine bi takav trošak. Ovaj iznos mora biti jednak onome što se odražava u prodaji robe iste klase ili vrste kao i roba kojoj se određuje vrednovanje, a koju je proizveo proizvođač u zemlji izvoza za izvoz u RKS;
- iii. Troškovi transporta i osiguranja za uvezenu robu.

Trošak ili vrednost iz tačke (i) uključuje troškove kontejnera i ambalaže. Takođe uključuje vrednost, podeljenu na odgovarajući način, stavki navedenih u tački 3.7 (e) (npr. pomoćne stavke) pod uslovom da se koriste u proizvodnji robe. Vrednost inženjerskog rada i sl. je dozvoljena u meri u kojoj se naplaćuje proizvođaču.

4.6 Šesta Metoda (6) – dostupne informacije (fleksibilna metoda)

U posebnim okolnostima kada carinska vrednost ne može odrediti na temelju bilo koje od prethodnih metoda (1-5) određuje se fleksibilnom primenom bilo koje od prethodnih metoda koji najbolje omogućava izračunavanje carinske vrednosti.

Tokom primene ove metode, ukoliko se više od jedne uobičajene metode može primeniti fleksibilno, potrebno je uzeti u obzir uobičajen redosled alternativnih metoda. Ovom metodom utvrđena carinska vrijednost treba biti pravedna, opravdana, jednoobrazna i neutralna, te u najvećoj mogućoj mjeri odražavati komercijalnu realnost.

5. Šta znači pojam „Dostupne informacije“

Kao izvori informacija za kreiranje dosijea „Dostupne informacije“ služe izvori definisani u nastavku i koji su u primeni člana 32-40 Zakonika o carini i akcizama na Kosovu, AU 11/2009 i principa vrednovanja Svetske trgovinske organizacije, WTO.

5.1. Koji su izvori dostupnih informacija

- (i) Cene robe na međunarodnim tržištima, poput REUTERS ili druge međunarodne agencije;
- (ii) Katalozi za vrednovanje vozila, poput „Schwacke Liste, Tretrek“ kao i drugi katalozi dostupni koji primenjuje CK;
- (iii) Cene koje objavljuje Svetska trgovinska organizacija;
- (iv) fakture potvrđene od strane nadležne organizacione jedinice Carine;
- (v) Statistički podaci iz elektronskih modula PKD, AW, itd.;
- (vi) Ponude i publikacije sa Interneta;
- (vii) Drugi zvanični međunarodni bilteni koji se mogu koristiti za vrednovanje robe za carinske svrhe;
- (viii) Portali i publikacije sa Interneta (portali koji objavljuju cene, podatke i studije njihovih trendova) koji se mogu koristiti za carinsko vrednovanje čelika, poput: LME, COINS, itd.

Prema ovoj metodi, carinska vrednost se ne smijen zasnivati na:

- (i) Prodajnoj ceni robe koja je proizvedena u RKS;
- (ii) Sistem koji nudi prihvatanje više alternative od dve alternative vrednosti;
- (iii) ceni robe na domaćem tržištu zemlje izvoza;
- (iv) Troškovima proizvodnje, osim na temelju metode prorčunate vrednosti utvrđenih za jednaku/sličnu robu;
- (v) Ceni robe za izvoz u zemlju koja nije deo carinskog područja RKS;
- (vi) Minimalnoj carinskoj vrednosti; ili
- (vii) proizvoljnim ili izmišljenim vrednostima.

Priprema i ažuriranje „dostupnih informacija“ u dosijeu vrednosti vrši Sektor vrednosti i odobrava linijska struktura.

6. Vrednovanje besplatne robe (free of charge)

Prva metoda se ne može koristiti jer nema plaćenu ili plativu cenu, osim ako je roba bila predmet prethodne prodaje. Metode 2 i 3 se mogu koristiti, a zatim po redu prelazi na druge metode vrednovanja.

6.1 Vrednovanje besplatne zamenske robe

Ukoliko dobavljač uključi u pošiljku količinu artikala „besplatno“ kao zamenu za robu koja će verovatno biti sa greškom ili oštećena u transportu, ugovorena prodajna cena može se uzeti u obzir ako pokriva ukupnu količinu transportovanih artikala.

7. Vrednovanje jamstvene robe i lizinga

Alternativne metode vrednovanja u odnosu na metod transakcijske vrednosti treba primeniti na robu uvezenu na osnovu ugovora o kupovini u najam jer nema prodaje. Kada se roba uvozi na osnovu ugovora o zakupu ili lizingu, nema prodaje između dobavljača i uvoznika. Međutim, pre iznajmljivanja ili lizinga roba može biti predmet prodaje. U ovim okolnostima, možda je moguće koristiti prvi metod. U suprotnom, takođe treba isprobati metode od 2 do 5.

Međutim, u većini slučajeva, metod 6 će biti prikladan. Ostale informacije o tome kako izračunati vrednosti za ove situacije možete zatražiti od Sektora vrednosti.

8. Izgubljena, oštećena ili roba sa greškom

- Carinske dažbine se ne plaćaju ni za jednu robu koja je prevezena u nedostatku ili je izgubljena u tranzitu pre puštanja u slobodan promet.
- Ako šteta nastane pre nego što je roba puštena u slobodan promet, carinska vrednost se može promeniti.

8.1 Dokaz o izgubljenj, oštećenoj ili robi sa greškom

Primeri dokaza koji se mogu prihvatiti:

- Garantno pismo od prodavca;
- Izjava iz carinarnice koja je izvršila pregled robe;
- Uverenje o kazni/konfiskaciji;
- Izjava nezavisnog stručnjaka; ili
- Detalji o rešavanju potraživanja prema osiguravaču ili prevozniku.

Gore navedena lista nije konačna.

8.2 Kako se izračunava revidirana carinska vrednost?

Revidirana carinska vrednost može se izračunati kroz:

- Podele prvobitne cene koja je plaćena ili plativa da se uzme u obzir gubitak ili delimična šteta;
- Korišćenje revidirane cene plaćene ili plative kada prodavac smanji cenu kao rezultat gubitka ili štete; ili
- Upoređivanje cene po kojoj je oštećena roba prodana sa prosečnim tržišnim vrednostima objavljenim za istu vrstu robe u trenutku prodaje i korišćenjem proporcije podele fakturne cene.

8.3 Šta ako se nakon uvoza utvrdi da je roba sa greškom?

Ukoliko se greška otklone i prodavac nadoknadi uvozniku po garanciji troškove tokom obavljenog posla po garanciji, može se razmotriti zahtev za delimičnu naknadu obaveze. Svi detalji o ugovornim aranžmanima koji pokrivaju radove pod garancijom moraju biti dostavljeni zajedno sa dokazima da:

- Otkriće ili priroda greške (uključujući dovoljno detalja za identifikaciju navedene robe);
- Popravke preduzete i troškovi;
- Naknada troškova popravke od strane prodavca u skladu sa uslovima garancije.

9 Dodatna plaćanja (tarife)

9.1 Tarife prevoza

Troškovi transporta robe do mesta ulaska (vidi tačku 10) sada se mogu uključiti u carinsku vrednost. U slučajevima kada je prevoz besplatan ili je obezbeđen od strane kupca do mesto ulaska, obračunata naknada za prevoz će biti uključena u carinsku vrednost. U slučajevima kada je aktuelna tarifa poznata u vreme sastavljanja carinske deklaracije, takvu stopu treba koristiti za izračunavanje vrednosti tereta za carinske svrhe. Trošak prevoza nastao po dolasku na carinsko područje RKS ne treba da se uračunava u carinsku vrednost, pod uslovom da se takav trošak razlikuje od ukupne tarife, npr. obezbeđeno je podela.

U slučajevima kada aktuelna cena prevoza nije poznata u vreme carinjenja, primeniće se ekvivalent te tarife (što se vidi po ceni navedenog transporta za isto putovanje ili povratno putovanje i za istu vrstu tereta).

9.2 Tarife vazdušnog prevoza

Kada se roba prevozi vazdušnim putem u istom prevoznom sredstvu do mesta izvan mesta ulaska, troškove transporta treba proceniti srazmerno predenoj udaljenosti van i unutar carinskog područja RKS. Troškovi vazdušnog prevoza koji moraju biti uključeni u carinsku vrednost utvrđuju se prema cenama u AWB i drugim relevantnim cenama koje se primenjuju u međunarodnom saobraćaju za vazdušni saobraćaj.

Usluge ekspresne pošte (UEP) spadaju u kategoriju „roba vazdušnog prevoza“.

9.3 Poštanske tarife

U slučaju robe koja se uvozi putem pošte, sve tarife koje se naplaćuju do zemlje odredišta, osim poštarine naplaćene u zemlji uvoza, moraju biti uključene u carinsku vrednost. Prilikom

utvrđivanja carinske vrednosti nekomercijalnog tereta koji se uvozi putem pošte, neće se odbijati poštarine.

9.4 Tarife osiguranja

Troškovi svih osiguranja izvršenih u vezi sa transportom i rukovanjem robom moraju uvek biti uključeni u vrednost za carinske svrhe. U slučaju varijabilnih polisa, kada se vrednost svake naknade izmiruje kada dostigne ukupnu osiguranu sumu, proporcionalni iznos premije mora biti uključen u tu vrednost. Pogledajte sledeći primer kako ova podela funkcioniše:

Određena godišnja premija – 3.500,00 €

Ukupna vrednost uvoza u prethodnih 12 meseci – 1.750.000,00 €

Premija se može izraziti kao procenat ukupne vrednosti uvoza.

$$3.500/1.750.000 \cdot 100 = 0,20\%$$

Ovaj procenat se može koristiti za obračun troškova osiguranja za pojedinačne uvoze u narednih 12 meseci.

Kada ukupna vrednost uvoza uključuje, na primer, osiguranu ili neosiguranu robu, ili i oporezivi i neoporezivi uvoz, procenat se može ispraviti ako su relevantne informacije dostupne. Troškovi osiguranja za pokriće rizika, osim rizika u transportu do luke ili mesta ulaska, ne treba da budu uključeni.

Određena godišnja premija 1.000,00 € ili manje

Ako je ukupan iznos godišnje premije manji od 1.000,00 €, ukupan iznos premije mora biti uključen u prvu deklaraciju nakon svakog godišnjeg datuma obnavljanja.

9.5 Tarife utovara i rukovanja

U carinsku vrednost mogu se uključiti sve tarife, uključujući i tarife takse kao što su strane lučke dažbine, tarife za utovar i "demurrages" u stranim lukama, u vezi sa unošenjem robe u zemlju ulaska.

(Demurrages je dodatna tarifa koja se plaća kao kompenzacija za kašnjenje u isporuci prouzrokovano od strane osobe koja je iznajmila i nije uspela da utovari na vreme pre planiranog perioda polaska).

Ako se trošak istovara na mestu ulaska može identifikovati u relevantnim dokumentima, onda to ne čini deo carinske vrednosti i ne može biti uključen.

Bilo koji trošak u vezi sa vaganjem tereta koji snosi uvoznik na odredištu, a koji nije deo plaćene ili plative cene za robu, neće biti uključeni.

Troškovi nastali u vezi sa rukovanjem ili isporukom robe nakon njenog dolaska na mesto deklarisanja, kao što su lučke dažbine ili tarife istovara, ne treba da budu uključeni.

9.6 Carinske dažbine i porezi koji se primenjuju van RKS

Ukoliko uvezena roba podleže primenjivim carinskim dažbinama i porezima RKS van RKS, te dažbine i porezi moraju biti uključeni u carinsku vrednost. Troškove ovih dažbina i poreza obično snosi prodavac i stoga čine deo plaćene ili plative cene za robu.

Svaka pretenzija za smanjenje carinske vrednosti na osnovu toga što je roba oslobođena ili će biti oslobođena takvih dažbina/poreza može biti dozvoljena. Ovo se može postići kada se predstavi dovoljno dokaza da će korist od takvog oslobađanja preći na kupca.

9.7 Tarife (plaćanja) koje se mogu isključiti

U slučajevima kada se koristi bilo metod transakcijske vrednosti, transakcijska vrednost jednake ili slične robe, određene troškove ne treba uključiti. Troškovi u nastavku ne treba da budu uključeni pod uslovom da se razlikuju od aktuelne plaćene cene:

- i. Tarife za izgradnju, montažu, održavanje ili tehničku pomoć preduzetu nakon uvoza robe, kao što su industrijska postrojenja, mašine ili oprema;
- ii. Carinske dažbine i drugi porezi koji se plaćaju u RKS zbog uvoza ili prodaje robe;
- iii. Tarifa za pravo na reprodukciju robe uvezene u RKS;
- iv. Provizije za kupovinu (tarife koje uvoznik plaća agentu za uslugu zastupanja pri kupovini uvezene robe);
- v. Tarife transporta nakon uvoza na carinsko područje RKS, pod uslovom da se te tarife posebno fakturišu i da se smatraju da su izvršene za unutrašnja kretanja;
- vi. Tarife za kamatu po finansijskim ugovorima koje kupac sklapa u vezi sa kupovinom uvezene robe pod uslovom da:
 - a. Finansijski ugovor je sačinjen u pisanoj formi;
 - b. Ako je potrebno, kupac može dokazati da je takva roba u stvari prodana po ceni koja je navedena kao cena koja je stvarno plaćena ili plativa; i
 - c. Zatražena kamatna stopa ne prelazi nivo takvih transakcija koji preovladavaju u zemlji u kojoj su i za vreme obezbeđenja sredstava.

9.8. Dokumenti transporta

- Dokument prevoza se izdaje kada je zaključen ugovor o prevozu. Teretnica obično sadrži podatke o robi i pošiljci, a može da sadrži i druge troškove isporuke robe, kao što su troškovi utovara kontejnera i lučke troškove, a istovremeno sadrži i druge podatke, kao npr. naziv pošiljaoca i kupca, luka utovara, oznake i brojevi za identifikaciju pošiljke, količina, težina, kratak opis robe i dr. Ovi dokumenti su uobičajene prirode i zavise od vrste prevoza, ali najčešći dokumenti su sledeći:
- Pomorski tovarni list (bill of lading)
- Tovarni list je potvrda za robu primljenu za isporuku s pisanom obvezom prevoznika (obično prevoznika kompanija) pošiljatelju da će primljena roba biti dostavljena primatelju u istom stanju u kakvom je i primljena.

Kao dokument prava vlasništva koji se tiče tereta, posjedovanje teretnog lista je "na prvi pogled" (prima facie) dokaz vlasništva robe i dokument je prenosiv.

Pošto je tovarni list dokument o vlasništvu i može biti izgubljen, uobičajena je praksa da postoje "kompleti" od dva ili tri primjerka.

Tovarni list može biti na ime, uz poruku ili kurirom.

Tovarni list na ime nosi se po dogovoru, tovarni list po poruci sa indosamentom i tovarni list kod kurira se realizuje uručanjem.

„Čista“ tovarni list je ona koja ne sadrži napomene o stanju i pakovanju robe i samo se ona može koristiti kao dokumentarni akreditiv, dok „nečista“ tovarni list ima napomene o stanju robe u vreme kada je roba utovarena na brod.

- **Železnički tovarni list**

U železničkom saobraćaju postoji železnički tovarni list koji je dokument kojim železnica potvrđuje da je primila robu na prevoz. Ovaj dokument potvrđuje postojanje ugovora o prevozu robe železnicom, a popunjava ga pošiljalac koji je odgovoran za tačnost i verodostojnost podataka. U međunarodnom železničkom saobraćaju sadržinu i formu dokumenta utvrđuje Međunarodna konvencija za ugovore o železničkom saobraćaju – CIM konvencija.

- **Kamionski tovarni list (CMR)**

CMR tovarni list - Međunarodna konvencija o ugovorima o drumskom transportu (Convention relative au contrat de transport international de marchandises par route) je lista o pošiljci koja potvrđuje da je prevoznik primio robu i da ugovor o prevozu postoji između prodavca i prevoznika. CMR nije dokument o vlasništvu, za razliku od tovarnog lista u pomorskom saobraćaju, i ne daje svome nositelju i/ili prevozniku prava vlasništva ili posjedovanja robe. Prevoznik je odgovoran za bilo kakav gubitak, štetu ili odlaganje pošiljke sve do njene isporuke, a prodavac je odgovoran za bilo kakav gubitak ili štetu koju prevoznik može pretrpeti kao posledica nepravilnosti podataka datih u CMR listi.

- **Tovarnica u zračnom saobraćaju (AWB)**

Tovarnica u zračnom saobraćaju je dokument koji pokriva prijevoz robe zračnim putem. Tovarnica u zračnom saobraćaju je potvrda zrakoplovne kompanije da je primila robu koja je u njoj navedena za otpremu zračnim putem do imenovanog primatelja naveden u AWB. Ova vrsta prevoza regulisana je Međunarodnom konvencijom o ugovorima o vazdušnom saobraćaju – IATA konvencija.

10. Mesto ulaska (deklarisanje)

10.1 Standardno mesto ulaska (deklarisanje)

Za potrebe utvrđivanja tarife (troškova) transporta, rukovanja i osiguranja koje se moraju dodati carinskoj vrednosti, mesto ulaska u RKS utvrđuje se, između ostalog, i na sledeći način:

- **Zračni prevoz**
Mesto ulaska je linija na kojoj se prvi put prelazi granica RKS tokom vazdušnog prevoza.
- **Železnički prevoz ili unutrašnjim plovnim putevima**
Mesto ulaska je tačka kada roba prvi put pređe kopnenu granicu carinskog područja RKS.
- **Poštom**
Mesto ulaska je adresa za dostavu.

11. Primena pravila vrednovanja u posebnim slučajevima

Za većinu pošiljki se određuje vrednost prema metodu transakcijske vrednosti. U narednim paragrafima definisana su pravila vrednovanja u nekim posebnim okolnostima.

11.1 Kombinovana kupovina

Kombinovana kupovina se dešava kada se velika pošiljka robe kupi u jednoj transakciji. Ako se tada količina tog tereta deklarise za slobodan promet u RKS, vrednost te količine će se utvrditi kroz proporciju ukupne cene i kupljene količine.

11.2 Privatni uvoz

U slučaju robe koju uvoznik uvozi za privatnu upotrebu, a ne za prodaju, bilo da je uvezena u lični prtljag ili na drugi način, carinska vrednost će se utvrditi korišćenjem uobičajenih metoda carinskog vrednovanja.

11.3 Kreditna kupovina

Kada se roba prodaje po određenim ugovorima o kupovini na kredit, vlasništvo nad robom automatski prelazi na kupca kredita kada se isplate sva plaćanja navedena u ugovoru. Ovo treba tretirati kao kupoprodajni ugovor. Kada je kamata koja se plaća može razlikovati, to će biti isključeno.

Određeni ugovori o kreditnoj kupovini ili lizingu uključuju opciju kupovine robe. Kada se takva opcija iskoristi pre isteka roka za carinske svrhe, za utvrđivanje carinske vrednosti može se koristiti cena koja je stvarno plaćena ili plativa.

Carinska vrednost se mora utvrditi putem alternativnih metoda vrednovanja.

11.4 Polovni artikli (second-hand)

Kada su polovni artikli su predmet prodaje i kada su ispunjeni uslovi za transakcijske vrednosti, taj metod vrednovanja će se primeniti bilo da se roba uvozi kao komercijalna roba ili za privatnu upotrebu.

U okolnostima kada ne postoji prodajna cena, metod transakcijske vrednosti se ne može koristiti. Isto tako, kada predmet uveze lice u čijem je vlasništvu bila i korišćena tokom validnog perioda pre uvoza, metod transakcijske vrednosti se ne može koristiti. Vrednost će se redom odrediti alternativnim metodama vrednovanja. Ako se koristi metod 6, carinska vrednost se može zasnivati na vrednosti robe kada je profit manji od gubitka vrednosti usled korišćenja.

11.5 Sukcesivna prodaja

Primenjuje se kada je roba prošla niz prodaje pre uvoza. U takvim slučajevima, kao prodajna cena za potrebe carinske vrednosti smatraće se poslednja prodaja koja je izvršena u trgovinskom lancu pre unošenja robe na carinsko područje RKS.

Transakcijska vrednost robe utvrđuje se u trenutku prihvatanja carinske deklaracije na osnovu poslednje prodaje koja je izvršena neposredno pre uništenja robe na carinsko područje.

11.6 Uvezena roba za prodaju na konsignaciju

Odredena roba koja podleže carinskim dažbinama ad valorem može se uvoziti za prodaju na konsignaciju. Ova roba se izvozi u RKS radi prodaje po najpovoljnijoj ceni koja se dobija za pošiljaoca u zemlji izvoza. Uobičajena pravila vrednovanja važe u odsustvu plaćene ili plative cene, carinska vrednost mora biti utvrđena u skladu sa alternativnim metodama vrednovanja.

11.7 Uvezena roba za prodaju na aukciji

U slučaju slika i drugih predmeta uvezenih radi prodaje na aukciji, primenjuju se uobičajena pravila vrednovanja. Neophodno je, u nedostatku plaćene ili plative cene, da se carinska vrednost utvrdi po redu alternativnim metodama vrednovanja.

12. Vremenski rok za vrednovanje

Materijalno vreme za carinsko vrednovanje je:

- (i) Za robu koja je deklarirana za puštanje u slobodan promet, datum prihvatanja deklaracije deklaranta od strane carine o njegovoj/njenoj nameri da se roba pusti u slobodan promet. Ovo treba smatrati datumom kada se prihvata stavljanje u slobodan promet;

- (ii) Za robu koja ulazi u slobodan promet nakon nekog drugog carinskog postupka, na primer aktivnog oplemenjivanja, vreme će se odrediti kao u uputstvu za odgovarajući carinski postupak.

U slučaju metode transakcijske vrednosti, ukoliko cena zaista nije plaćena u materijalno vreme vrednovanja, kao osnova za carinsku vrednost smatraće se cena koja se plaća za izmirenje obaveze.

13. Fakture plaćanja u stranim valutama

Kada su faktori koji se koriste za utvrđivanje vrednosti robe za carinske svrhe izraženi u valutama koje nisu evro, stopa koja se koristi je periodični kurs utvrđen u skladu sa stavom 13.1. Ovaj kurs se primenjuje čak i kada je plaćanje robe izvršeno pre uvoza po drugom kursu.

Treba napomenuti da zakonodavstvo RKS obezbeđuje da kurs koji se primenjuje bude onaj koji je na snazi za carinsko vrednovanje.

Procedure koje treba poštovati kada plaćanje mora biti zasnovano na fiksnom kursu ugovorenom unapred, definisane su u stavu 13.4.

13.1 Određivanje stope kursa

Za potrebe carinsko vrednovanje robe koriste se kursevi koje objavi Centralna banka.

13.3 Plaćanje koj se vrši po fiksnom kursu

Faktura se može kreirati u evrima, ali ukazuje da se plaćanje mora izvršiti u stranoj valuti po fiksnom kursu sa specifičnom deklaracijom kreiranim iz tog razloga na ulazu. U ovim okolnostima, osoblje će, ako je zadovoljno dobrom namjerom transakcije, izračunati vrijednost. Ovo će se uraditi razmenom evra u strane valute po fiksnom kursu i ponovnim konvertovanjem dobijenog iznosa u evre korišćenjem kursa utvrđenog na datum deklaracije koja se pojavljuje u stav 13.1.

Kada se faktura kreira u stranim valutama koje se razmenjuju u evrima po fiksnom kursu unapred dogovorenim ugovorima, smatraće se da je cena fakturisana u nacionalnoj valuti. Pod uslovom da se carina uveri da se plaćanje mora izvršiti u skladu sa okolnostima, vrednost će biti izračunata na osnovu fakturisanе razmene. Međutim, ako je takva vrednost manja od one obračunate po kursu, potrebna je specifičnadeklaracija na ulazu na osnovu ugovora.

U slučaju bilo kakve sumnje ili nejasnoće u vezi sa uslovima ugovora, potrebno je od trgovca zatražiti pismeno objašnjenje o tačnom načinu i osnovu ugovora.

14. Pravila vrednovanja za posebne carinske postupke

Postoje posebne odredbe u vezi sa određenim carinskim postupcima kada se roba pušta u slobodan promet nakon stavljanja u drugo rukovanje ili upotrebu, na primer aktivno oplemenjivanje ili carinsko skladištenje. Za ove postupke treba konsultovati priručnik za osoblje o različitim dozvoljenim carinskim rukovanjima ili upotrebama.

15. Puštanje robe pre konačnog utvrđivanja vrednosti

Kada postoji sumnja u tačnost deklarisanе vrednosti, puštanje robe može biti odbijeno ili nepotrebno odloženo samo u određenim okolnostima (npr. sumnja na prevarnu aktivnost).

U normalnim okolnostima, roba mora biti puštena nakon obezbeđivanja depozita ili odgovarajućeg osiguranja. U tom smislu, važno je da nivo osiguranja ili depozita bude dovoljan da pokrije potencijalno ugroženu carisku obavezu.

Prilog A – Primeri dokumenata koji mogu biti potrebni za carinsko vrednovanje robe

Primeri u nastavku nisu konačni, ali pokazuju neke od dokumenata koje može zahtevati carina, a u zavisnosti od okolnosti transakcije i/ili u slučaju sumnje u vezi sa nekim ili svim deklarisanim podacima.

Carina ima pravo da zadrži dokumentaciju koja se nalazi u spisima predmeta.

Bilo koja komercijalna faktura robe, ako postoji.

Međutim, postoje slučajevi kada se roba prodaje bez fakture. U ovim slučajevima, deklarant mora dostaviti dokumente koji se mogu smatrati ekvivalentnim fakturi. Faktura se može koristiti ne samo da pokazuje cenu iz člana 33. ZCA, već i da odražava druge karakteristike, poput:

- Cena robe pri preprodaji u RKS, za potrebe primene četvrtog metoda definisanog u članu 71.3 AU 11/2009;
- Elementi za koje je regulisanje predviđeno članom 36 ZCA.

Kupoprodajni ugovor se može koristiti ili zahtevati kao podrška različitim aspektima fakture, poput:

- Bila koja moguća ograničenja, uslove ili razmatranja;
- Bilo koji mogući dogovor između prodavca i kupca koji utiče na carinsku vrednost robe;
- Preduzete aktivnosti nakon uvoza;
- Bilo koji prihod i preprodaja;
- Valuta u kojoj je cena određena;
- Fiksni kurs;
- Indirektna plaćanja;
- Ugovori ili drugi dokumenti koji se odnose na prava na proizvodnju uvezene robe.

Ugovor o autorskim pravima (royalty) radi potvrđivanja da li plaćanje autorske naknade treba da bude uključeno u carinsku vrednost i ako da, u kom obimu.

Ugovor iz agencije radi potvrđivanja provizije ili posredničkih dodataka ili neuključivanje provizije za kupovinu.

Dokumenti transporta i osiguranja radi potvrđivanja, između ostalog:

Uslove isporuke;

Troškove dostave do mesta deklarisanja, i

Troškove prevoza nakon dolaska na mesto deklarisanja.

Računovodstvene evidencije, uglavnom one uvoznika ili kupca, radi utvrđivanja stvarnog prenosa sredstava izvozniku ili prodavcu, ili radi dobijanja informacija o provizijama, dobiti ili opštim troškovima u primeni metode zasnovane na jediničnoj ceni i izračunate vrednosti.

Ostali dokumenti, n.p.

U vezi sa vlasništvom u preduzećima uključenim u transakcije, da se dokaže eventualna sveza između prodavca i kupca (član 62 UA 11/2009);

Faktura i ugovor o prodaji ili prenosu tarife za kvote;

Faktura o izvršenim uplatama za sertifikat autentičnosti;

Ugovori za reklame, marketinga/organiziranje prodaje i druge aktivnosti preduzete pre i/ili posle uvoza;

Finansijski dokumenti, npr. za utvrđivanje stope kamate;

Ugovori, dogovori o licenciranju ili drugi dokumenti u vezi sa autorskim pravima;

Relevantna dokumenta u vezi asistencije;

Dokumenti o sistemu transfernih cena (izveštaj ili studija sistema transfernih cena) -transfer pricing systems);

Stručna mišljenja.

Ako je u toku carinskog postupka potreban specijalista u toj oblasti, carina može angažovati stručnjaka. U slučaju da nadležna struktura razmotri takvu radnju, onda treba konsultovati Sektor vrednosti.

Carina neće otkriti informacije koje su poverljive prirode osim u skladu sa važećim zakonima.

Prilog B – Kontrolna lista (checklist)

Dobijanje informacije

1. Da li su dostupne deklaracije o carinskoj vrednosti?
2. Da li su deklaracije o carinskoj vrednosti u potpunosti popunjene? Da li je korišćen metod transakcijske vrednosti? Ako ne, koji metod je korišćen?
3. Da li se deklariraju sukcesivne prodaje?
4. Koji dobavljači su uključeni?
5. Da li je neki od ovih dobavljača je u svezi sa uvoznikom? Ako da, kakve prirode je njihova sveza?
6. Da li su deklarirane različite cene faktura za isti proizvod od istog dobavljača?
7. Da li se cene na fakturi slične robe uvezene od različitih dobavljača razlikuju?
8. Da li postoje referentne cene (prosečne cene koje se smatraju razumnim) za uvoz raspoložive robe?

Potencijalni pokazatelji rizika za odabir transakcija za testiranje

9. Vrednost robe je deklarirano na osnovu profaktura ili računa vrednosti samo za carinske svrhe.
10. Carinska vrednost je deklarirana kao zaokružena suma ili identična suma.
11. Postoje indicije o svezi između dobavljača i uvoznika.
12. Postoje različite cene za slične proizvode/dobavljače/poreklo.
13. Postoji velika varijacija između deklarirane carinske vrednosti i tržišne vrednosti (prodaja na domaćem tržištu).
14. Postoji velika varijacija između deklarirane carinske vrednosti i referentnih cena (ako se dostupno). Dostava i/ili sadržaj faktura od istog dobavljača nije dosledna.
15. Uključene sukcesivne prodaje.
16. Postoji trgovac ili treća kompanija (agent za kupovinu) uključena u transakcije.
17. Roba dolazi iz zemlje bez sporazuma o uzajamnoj pomoći sa našom zemljom ili iz mesta na kojima je teško doći do informacija.
18. Ekonomski operater ne vrši isplate direktno dobavljaču.
19. Prevoz se plaća unapred od strane ekonomskog operatera (rizik da bude zanemaren od carinske vrednosti).

Kontrola dokumenata

Pregledajte podatke, račune i prateću dokumentaciju operatera i proverite da li:

20. Postoje indicije da postoji sveza, postoje naknadna povećanja cena od dobavljač koji je u svezi sa uvoznikom, kompenzacionih plaćanja, ili ako je prodavac, koji je u svezi sa uvoznikom, odriče se plaćanja iako ima pravo da ih primi.

21. Primenjena je ispravna metoda za utvrđivanje carinske vrednosti.

22. Vrednost deklarisanana na carini je u skladu sa narudžbenicama, ugovorima, kuponima, fakture itd.

23. Uslovi isporuke u fakturama i ugovorima o robi (Incoterms) su u skladu sa tarifama robe deklarisanim na carini i sa transportnim dokumentima.

24. Iznosi prijavljeni na carini kao tarife za osiguranje su u skladu sa uslovima iz polise osiguranja operatera.

25. Ima li indikacija za druge dodatke? Ako jeste, proverite sledeće:

a) pravilno dodata carinskoj vrednosti,

b) postoji bilo koji dokument koji pokazuje dodatke (npr. fakture provizije, fakture za kupovinu, slanje faktura, dokumenata robe, itd.),

c) postoje računi vezani za DPT, provizije, istraživanje i razvoj, transport, osiguranje i druge troškove,

d) da li postoje plaćanja u vezi sa mogućim dodacima?

e) da li su za unapred izvršena plaćanja dodata deklarisanom carinskoj vrednosti?

26. U carinsku vrednost nisu uključeni nikakvi troškovi.

27. Ako jeste, proverite da li:

a) ne bi trebalo da budu uključeni u carinsku vrednost (npr. provizija za kupovinu)

b) su tačno izračunati i prikazani odvojeno od plaćene ili plative cene.

28. Primenjen je ispravan kurs za valute.

29. Svi unosi na računima koji se odnose na dobavljače van RKS su podržani od carinske deklaracije.

30. Iznosi evidentirani na računima nabavki van RKS odgovaraju vrednostima prijavljenim u carinskoj deklaraciji.

31. Iznosi navedeni u fakturama koji se koriste za carinjenje robe evidentiraju se u računima operatera.

32. Postoje unosi na žiroračun sa neobičnim iznosima, neobičnim komentarima, neobičnim metodama pristupa na žiroračun, itd.

33. Uslovi su ispunjeni kada su primenjene uzastopne prodaje i plaćanja dobavljačima odgovaraju vrednostima deklarisanim na carini.

34. Novac za uvezenu robu prenosi se preko treće kompanije. Ako jeste, uverite se da je ta vrednost ispravno dodata carinskoj vrednosti.

35. Kada se metod transakcije ne može primeniti, proverite da li je carinska vrednost bila tačna izračunato prema korišćenom metodu uvidom u prateću dokumentaciju.

